

Pripel si je plavžar, knap, šuštar,
pripel si je rdeči nagelj na prvi majski dan
in s ponosom v srcu zapel v pozdrav delavskemu prazniku.
In na nagelj ni pozabil in ni ga zatajil v temnih arestih,
kot simbol ga je nosil v srcu tudi tedaj, ko je s puško
v roki krvavel in trpel v snežnih metežih
in viharjih.
V zarji novega dne mu je rdeči nagelj praznik,
svečan, svoboden,
s čestitkami pod visoko vihrajočo zastavo...

Leto XXXIV. Številka 32

Ustanovitelji: občinska konferenca SZDL
Kranj, Radovljica, Škofja Loka
Trzin - Izdaja: Casopisno podjetje
Kranj - Glavni urednik Igor Slavec
Odgovorni urednik Andrej Žalar

GLAS

Kranj, sreda, 29. 4. 1981
Cena: 7 din

List izhaja od oktobra 1947 kot tednik,
od januarja 1958 kot poltednik, od janu-
arja 1980 trikrat tedensko, od januarja
1964 kot poltednik ob sredah in sobotah,
od julija 1974 pa ob torkih in petkih.

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA ZA GORENJSKO

PO TITOV POTI

Dela
Vse, kar je ustvaril človeški um skozi zgodovinska
doba, vse, kar se novega poraja, vsi dosežki in pridobitve,
vse, kar je nastalo v nenehnem delovnem stremjenju,
v nenehnem vrenju. Delo je plemenitilo, oblikovalo in izob-
likovalo ljudski značaj, kalilo medsebojne človeške odnose,
odnose do življenja in življenjskih vrednot - od nekdanj do
danes.

Pravica do dela pa nikdar ni sama od sebe dana: tudi
za delo, ki edino lahko vodi k vrednejšemu življenju, se je
bilo treba bojevati in žrtvovati. Za delo in za njegovo pravo
mesto v družbenih odnosih so krvaveli delavci, borci,
komunisti in socialisti na barikadah, na ulicah, v hostlah,
po ječah in v taboriščih. Za vsako ceno, tudi za ceno naj-
vrednejšega, so bili boj in verovali, da v demokraciji in v
svobodi sleherni delovni človek zaživi boljše, lepše, brez
spon in brez izkoriščanja.

Vera v boljši jutrišnji dan, vera v bel kruh in v potico,
je bila dana močnim, pogumnim, stoletja zaničevanim.
Sijala je kot daljna, svetla in topla luč, neustavljivo vabila
in prevzemala. Tako prevzela nekdanje hlapce in dekle, da
so si svojo sodbo pisali in zapisali sami.

In v tej, nikdar še tako revolucionarno pridobljeni
demokraciji in nikdar tako svobodni svobodi ni bilo časa
niti za kratek oddih. Ljudstvo, ki je tako zelo verovalo in
tako zelo krvavelo, je na ruševinah z lastnimi rokami gra-
dilo nov dom, rudnike, železarne - da da bi samo gospo-
darilo, ustvarjalo in si pravično, enakopravno delilo sadove
svojega dela.

Tu so, sadovi dela, ki mu je delavski razred vsega sveta
- v spomin in v opomin - dal praznično obeležje na prvi
majski dan. Tu so, vsepovsod okoli nas, vsakomur vidni,
vsema svetlo očitni. Nihče jih ne more zanikati, nihče jih ne
smo omalovaževati ali zaničevati.

In ker je nenehno delovno in ustvarjalno stremjenje
po še boljšem, še lepšem, še naprednejšem zahteva časa in
vseh delovnih ljudi, je treba po tej poti navkreber, do novih
zarj. Za nas in za vse miroljubne ljudi sveta po Titovi poti,
poti bratstva, enakosti, medsebojnega tovarištva in spo-
štovanja, po poti, ki pa ni brez ovir in sovražnih namer.
Vsako naklepno dejanje, usmerjeno v rušenje dela in sadov
mislil in rok, idejnih ciljev in vseh dosežkov nasploh,
moramo v kati zatreti in uničiti. Vse preveč je bilo krvi in
solz, trpljenja in tlačenja človeškega dostojanstva, vse
preveč borb in bitk, da bi nadvse in najbolj dragocene
vrednote, ki jih danes uživa sleherni naš delovni človek,
izničili in poteptali.

Praznik dela, praznik nas vseh, naj bo resnični praz-
nik dela in delavcev, ki živijo v svobodni, demokratični,
samoupravni in socialistični državi danes in ki bodo znali
varovati vsaj sistem, svojo ureditev, svoje pravice; ki veno-
mer, danes in v prihodnje, izhajajo le iz nenehnega truda in
naporov - iz dela...

D. Sedej

Po Gorenjski z ljubeznijo

V ponedeljek dopoldne so škofjeloški mladinci v Vodica prevzeli štafeto palico, živ simbol mladosti in trdnosti naše skupnosti - Povsod po Gorenjski navdušeni sprejemi in slovesnosti

V ponedeljek, ki je bil zaradi obletnice ustanovitve Osvobodilne fronte še posebej prazničen dan, je stopila na gorenjska tla letošnja štafeta mladosti, prva, ki jo je pospremil na pot boleč spomin na tovariša Tita. V Vodica jo je nekaj po enajsti uri od domačih mladincev prevzela loška gimnazijka Marija Rois.

Štafeta je potovala do Škofje Loke, kjer so ji na Mestnem trgu pripravili slovesen sprejem, ob 12.05 pa so jo v Žabnici dobili mladi iz kranjske občine. Osrednja prireditelj je bila v Kranju na Trgu revolucije, od koder je štafeta po krajšem postanku nadaljevala pot proti Golniku. Tu so jo predali Tržičanom, ki so jo pozdravili na osrednji prireditvi pred paviljonom NOB. Radovljičani so jo dobili ob 15.25 v Kovorju. Proslavi so pripravili pred Grajskim dvorom in pred gostinjsko šolo na Bledu, osrednja pa je bila pred tovarno Veriga v Lescah. Ob 16.35 so jo predali jeseniškim vrtnikom, ki so jo iz Poljč ponesli pred osnovno šolo Tone Čufar na Jesenice ter naprej proti Mojstrani in Kranjski gori. Štafeta mladosti je prenočila na

Vršiču, večeraj zjutraj pa so jo prevzeli mladi iz tolminske občine.

Štafeto mladosti so povsod na Gorenjskem navdušeno pozdravili tisoči pionirjev, mladincev, borcev, pripadnikov JLA, delovnih ljudi in občanov, ki so potrđili trdno odločenost, da bodo nadaljevali pot, ki jo je začrtal tovariš Tito in da bodo varovali velike pridobitve naše revolucije.

Na osrednjih prireditvah, na katerih so se zvezni pridružile lokalne štafete, so prebrali tudi pozdravna pisma predsedstvu Socialistične federativne republike Jugoslavije, v katerih mladi obljublajo, da se bodo borili za drugačne, pravične in enakopravne odnose med državami vsega sveta, kot sta se borila Tito in Kardelj, njihova največja vzornika. Titova bogata dediščina nalaga mladim veliko odgovornost. Dokazali bodo, da so njeni vredni nasledniki. Branili bodo pridobitve revolucije, razvijali samoupravne socialistične odnose, negovali bratstvo in enotnost ter socialistično solidarnost. H. Jelovčan

Štafeta mladosti - simbol mladosti, bratstva in enotnosti ter pripadnosti Titovi poti.

Po Gorenjski je štafeta mladosti potovala v ponedeljek. V Vodica jo je prevzela loška gimnazijka Marija Rois.

Počastimo Titov spomin!

V ponedeljek, 4. maja, bo minilo leto, odkar nas je zapustil veliki voditelj narodov in narodnosti Jugoslavije, legendarni partizanski komandant, eden največjih državnikov sodobnega sveta, tvorec neuvrščenega gibanja, prijatelj in tovariš, naš predsednik Josip Broz-Tito. Leto bo minilo od trenutka, ko je v nas in okrog nas nastala praznina, ko smo z bolečino spoznali, da Tita ni več, obenem pa dostojanstveno svetu pokazali, da ostaja Tito med nami, da je naša pot njegova pot in da je naš dolg urediti tisto, kar je snoval Tito.

Pozivamo posameznike, ustanove in organizacije, da v ponedeljek spustite zastave na pol droga, obenem pa počastite predsednikovo spomin z enominutnim molkom. Ob 15.05, ko je umrl Tito, se bodo po vsej Jugoslaviji oglasile sirene, po šolah pa bodo ta dan namenili posebno pozornost Titovemu delu, življenju in izročilu!

MERKUR KRAJ

OBIŠČITE PRODAJALNE

- V • LJUBLJANI
- ŠKOFJI LOKI
- GORENJI VASI
- NAKLEM
- RADOVLJICI
- LESCAH
- NA BLEDU
- IN JESENICAH

Zaupali smo ljudem...

Iz govora Toneta FAJFARJA, udeleženca ustanovnega sestanka Osvobodilne fronte slovenskega naroda, na osrednji kranjski proslavi v počastitev jubileja Osvobodilne fronte

VISOKO — Izredne pozornosti so bile deležne besede Toneta Fajfarja, udeleženca ustanovnega sestanka Osvobodilne fronte slovenskega naroda, ki jih je izrekel na osrednji kranjski proslavi v počastitev jubileja Osvobodilne fronte, ki je bila pretekli petek na Visokem. Udeležba Toneta Fajfarja na visoki proslavi je njeno vrednost še povečala. Ob kulturnem programu, ki so ga pripravili člani Kulturnometrijskega društva Valentin Kokalj skupaj s šolarji, je bila pristnejša in še bolj neposredna.

»26. aprila leta 1941 je Hitler obiskal Maribor. Takrat je ukazal, da je treba napraviti našo deželo nemško, da je treba Slovence uničiti. Na svoji zemlji bi ostalo le tisto, kar bi se dalo ponemčiti. Takšna usoda ni bila namenjena nobenemu drugemu jugoslovanskemu narodu! Mnogi so takrat nasledili Hitlerjevi demagogiji. Že pred okupacijo je Hitler razpredel svoje mreže pri nas, zato je prišel k nam z že izdelanimi spiski ljudi, ki jih je treba od-

tor jo je razkosal kot malokatero deželo.«

»Predstavniki naprednih strank in gibanj smo okrepili medsebojno sodelovanje. Boris Kidrič nas je potlej sklical v Vidmarjevo vilo pod Rožnikom. Sprva smo mislili, da je bilo to 27. aprila leta 1941, kasneje pa smo ob primerjavi še drugih podatkov ugotovili, da je bilo to dejansko dan prej, torej na dan, ko je bil Hitler v Mariboru. Prišli so komunisti, napredni kulturniki, sokoli in krščanski socialisti, ki sem jih zastopal jaz,« se spominja Tone Fajfar. »Izjemno, naravnost pretresljivo analizo položaja je razgrnil pred nas Kidrič. Napovedal je čas, ko bo šlo za goli obstanek slovenskega naroda. Kidrič kot predstavnik komunistov je napovedal boj in predlagal ustanovitev fronte s ciljem osvoboditi in združiti Slovence. To je bilo za tiste čase nekaj tako vizionarskega, tako preroškega, da smo bili vsi skupaj pretreseni. Vendar smo videli izhod, vedeli smo za odgovor Hitlerju, za odgovor na njegove besede, izrečene v Mariboru...«

»Izjemna je bila analiza položaja in perspektiv, ki jo je izrekel Boris Kidrič. Zaupati moramo ljudem, je dejal, in narod bo z nami, sledil bo pozivu na boj. V srcu smo verjeli v zmago. Za borbo in svoj obstanek smo se takrat odločili, natanko deset dni po kapitulaciji starojugoslovanske vojske. Fronta se je pletla, pridobivala je nove ljudi in nastajala država v državi,« pravi Tone Fajfar.

»Kaj reči danes, štiri desetletja po zgodovinski odločitvi slovenskega naroda. Če ne bi izbrali tistega trenutka, če partija ne bi tako daljnovidno oblikovala fronte ljudskih množic, potem Slovenije ne bi bilo. Slovenski partizani smo ponosni, da nismo nikdar, niti v najtežjih trenutkih, zapustili svoje zemlje. Zasluga fronte je to. Izpolnila je leta 1941 sprejeti program. Na njenih izkušnjah se moramo učiti. Marširaj smo pozabili, pa tega ne bi smeli!«

J. Košnjek

Proslave in prireditve

Jesenice — 1. maja ob 5. uri jutraj budnica pihalnih orkestrov DPD Svoboda Hrušica in Železarne Jesenice.

Kranj — Osrednja proslava 1. maja bo na Joštu nad Kranjem. S proslavljanjem bodo kranjski začeli že v zgodnjih jutranjih urah, ko jih bodo zbudile budnice kranjske godbe na pihala. Proslava na Joštu se bo pričela ob 10. uri. Slavnostni govornik bo Danila Grilova, nosilka spomenice 1941 in članica sveta republike SRS. Razglašeni bodo tudi letošnji dobitniki srebrnih znakov sindikata.

V kulturnem programu bodo sodelovali: godba, pevci in folklor. Tudi letos bodo na voljo posebne značke »Jošt 81«.

Na predvečer 1. maja bo na Joštu kres in ognjemet.

Radovljica — 1. maja bo pri Šobcu tradicionalni prvomajski tabor s pričetkom ob 10. uri. Pripravljen je bogat kulturni program, najzaslužnejšim sindikalnim aktivistom pa bodo tu podeljeni srebrni znaki s sindikata. Popoldne zabava.

Škofja Loka — Na predvečer 1. maja bo ob 19. uri v Kulturnem domu v Železnikih skupna zabava s plesom, po vrhovih pa bodo zagoreli kresovi. 1. maja bodo šli Skofjelčanji množično na pohode na bližnje vrhove, predvsem na Lubnik in Križno goro, kjer so že od nekdaj tradicionalna prvomajska delavska srečanja.

Tržič — Slavnostna akademija ob 40-letnici vstaje, 40-letnici OF in ob 1. maju bo v četrtek, 30. aprila, ob 20. uri v Cankarjevem domu v Tržiču. Na slavnostni bodo podeljena priznanja OF, srebrni znaki sindikata in nagrade inovatorjem leta.

1. maja jutraj pa bo Tržičanom igrala tržičska godba na pihala.

Med delavci je njena vloga

Odločujoče vloge delavcev ni mogoče zagotavljati le z akcijo Zveze komunistov, ampak z delovanjem komunistov na vseh področjih življenja, je poudaril predsednik slovenskih komunistov France Popit v pogovoru o pripravah na bližnje kongrese Zveze komunistov

LJUBLJANA — V splošnem smo lahko zadovoljni z delovanjem Zveze komunistov Slovenije po VIII. kongresu, vendar to ne pomeni, da ne bi mogli delati boljše, je dejal pretekli teden v pogovoru z uredniki in novinarji predsednik centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije France Popit. Stalno nas je spremljala težnja, da mora biti Zveza komunistov povezana z interesi delovnih ljudi. Vendar odločujoče in v našem sistemu zapisane vloge delavca ne more zagotavljati le Zveza komunistov kot organizacija, ampak predvsem delovanje komunistov v vseh okoljih, od Socialistične zveze delovnega ljudstva do vseh drugih organov, organizacij in ustanov. Naš sistem samoupravne socialistične demokracije to omogoča in terja. Zaradi tega bo

treba na kongresu ZKS in tudi na kongresu ZKJ spregovoriti o delovanju Zveze, njeni organiziranosti, učinkovitosti in načinu dela.

Ko je predsednik centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije razlento predkonkresno problematiko, je opozoril na še neurejene odnose v združenem delu, na primer med proizvodnimi temeljnimi organizacijami in skupnimi ali strokovnimi službami, na pomanjkljiva razmerja med umskim in fizičnim delom, na vrednotenje minulega dela. Preprosto je napačna in previsoko letišča politika porabe, ki vztraja na družbenem proizvodni, zaradi pritiska porabe visoko načrtovanem, katerega pa ne dosegamo. Potlej ni nič čudnega, če potrošimo več, kot pa ustvarimo. Nujna bo povezava tržnih zakonitosti z dohodkovnimi odnosi. Večja produktivnost dela, večji dohodek, racionalnejša organizacija dela, vpeljava sodobne tehnologije in znanja ostajajo še naprej naše naloge, boljše pa mora biti tudi naš odnos do dela, čemur moramo dati večjo pozornost v sistemu usmerjenega izobraževanja. Posebne skrbi družbe in Zveze komunistov pa morajo biti deležni družbenoekonomski odnosi na vasi in naša kmetijska politika nasploh. To je področje, kjer smo premalo naredili, je dejal predsednik France Popit.

J. Košnjek

Priznanja Osvobodilne fronte

Po vseh gorenjskih občinah občinske konference Socialistične zveze delovnega ljudstva podeljuje občinska priznanja OF.

V Kranju so letošnji dobitniki: Anton Anžič, Pavla Arhar, Vera Bogataj, Aljoša Drobnič, Miro Fornazarič, Jože Ivšič, Peter Jekovec, Ivan Košir, Peter Košir, Rina Kokalj, Rudi Komurka, Janez Košir, Karel Lipovec, Stanka Likar, Janez Novak, Franc Puhar-Aci, Vinko Ribnikar, Franc Skumavc, Jurij Sokalič, Anton Savojec, Anton Stefe, Ludvik Vidic, Tine Zaletelj, Polde Zupan, Andrej Žargaj.

Na Jesenicah prejmejo priznanja OF: Cirila Curk, Mirko Frankič, Lado Kersnik, Stane Kersnik, Miha Demšar, Tone Matoh, Anton Može, Albin Polk, Ivan Vovk, Zinka Bratuš, Alojz Frelih, Miroslav Nikolič, Janez Čop, Janez Brojan, Jaka Čop, Aleksander Kovač, Karel Frančič, Miro Dimnik, Draga Ulčar, Erika Šmid, Anton Koselj, Gizela Velikonja, Valentin Pohar ter občinska konferenca ZSMS Jesenice in DPD Svoboda France Mencinger Javornik-Koroška Bela.

V Škofji Loki so nagrajenci: Pavla Potočnik, Aleksander Pivk, Matevž Šmid, Angelca Sovinc, Franc Potočnik, Gorenjevaški oktet, Pavle Šegula, Feliks Kuralt, Franc Čemažar in Franc Bevk.

V Radovljici so prejemniki priznanja: Barbka Blaznik, Miloš Kelih, Janez Mandeljc, okrožni odbor OF Jesenice, Jurij Petek, Anton Potočnik, Tomo Prpič, Pavel Tolar, Ančka Vojvoda in Mirko Zlatnar.

Tržiški nagrajenci Osvobodilne fronte: Karel Našič, Andrej Stegnar, Karel Kraucar, Ivan Stucin, Minka Perajčič, Vladimir Perajčič, Janez Meglič, Jože Černigoj, Edo Roblek, Julijan Torkar, Mira Kramarič, Anton Kovačič in krajevna organizacija ZZB NOV Podljubelj.

D. S.

Spominska plošča na Bičkovi skali

Dražgoše — V nedeljo, 26. aprila, so taborniki odreda »Bičkova skala« iz krajevne skupnosti Brinje v občini Ljubljana-Bežigrad odkrili spominsko ploščo na Bičkovi skali nad Dražgošami.

»Beseda Bičkova skala nam pomeni pojem partizanskega odpora proti okupatorju, pojem hrepenenja po svobodi, pojem nepremagljivosti okupiranega ljudstva. Bičkova skala in Dražgoše so vsemu našemu ljudstvu svetel zgled naše trdne odločnosti za obrambo, ohranitev in nadaljnji razvoj naše samoupravne socialistične skupnosti narodov in narodnosti Jugoslavije,« je v svojem govoru na slovesnosti pri Bičkovi skali med drugim poudaril Zdravko Krvina, sekretar medobčinskega sveta ZKS za Gorenjsko in dolgoletni predsednik tabornikov Jugoslavije.

30-letnico praznuje odred »Bičkova skala« letos in je med najstarejšimi, pa tudi najbolj delavnimi taborniškimi odredi pri nas. Za svoje požrtvovalno delo je petnajstkrat

prejel naziv Partizanski odred skupščini Zveze tabornikov Slovenije v Kočevju leta 1975. Ilegalca, Bloudkovo plaketa, dr. Jožeta Potrča in zlatega list Zveze tabornikov Jugoslavije. Ničkolikokrat je torej že postal zaslužni, da nosi ime po Bičkovi skali. Letos, ob 30-letnici ustanovitve OF in vstaje Zveze tabornikov Slovenije, 30-letnici odreda so se s spominsko ploščo spomnili tudi njihove ve skale.

Na slovesnosti v nedeljo so s tabornikom, številnim mladim spregovoril tudi ženc bitke na Bičkovi skali, Biček, taborniki in učenci iz OŠ in Železnikov ter mlada generacija pihala iz Alpsesa pa so pripravili bogat kulturni program. D. S.

Srebrni znaki sindikata

Kot vsako leto, so tudi letos občinski sveti Zveze sindikatov najbolj delavnim osnovnim organizacijam sindikata in najbolj prizadevnim posameznikom pri sindikalnem delu podelili srebrne znake sindikata. Večina priznanj je bila že podeljena ob prvomajskih proslavah oziroma skupnih proslavah ob 27. aprilu — dnevu OF, le v Kranju jih bodo podelili na posebni slovesnosti maja, proglašeni pa bodo na prvomajski proslavi na Joštu.

Srebrne znake sindikata prejmejo: **Na Jesenicah:** OO ZS Tozd Strojne delavnice Železarne Jesenice, OO ZS Tozd Promet in transport Železarne Jesenice, OO ZS Tozd Vatrostalna Jesenice, OO ZS Tozd Planika Breznica in OO ZS Tozd Gorenjska oblačila, od posameznikov pa Anton Dežman iz Tozda Jeklovlek — Železarna Jesenice, Ana Filipaj iz Železarne, Tozd Blumingsteckel, Anton Horvat iz Komunalnega podjetja »Kovinar« Jesenice, Janko Jelovečan iz Železarne Tozd Plavž, Sašo Piber, Železarna Tozd Žičarna, Stefan Peterka, Postaja mejne milice Rateče, Anton Robnik, HP Gorenjka, Tozd Hoteli Kranjska gora, Miha Sajovic, Železarna Tozd Hladna valjarna Bela, Metka Urbanc, Železarna Jesenice, DSSS Komercialna in finance in Ljuba Zupan, Kemična čistilnica in pralnica Jesenice.

V Kranju: Franc Bajželj iz Iskre, Bogomir Bizjak iz Planike, Rafael Čirič iz Gradbinca, Aleš Draksler iz Save, Polde Gregorac iz Iskre, Silvester Jager z Uprave javne varnosti, Jože Jereb, Bolnišnica Golnik, Franc Jošt, Cestno podjetje, Lidija Jug iz IBI, Tine Lipej, Planika, Anka Orehar, Živila, Jože Puhan, Sava, Miha Rehberger, Tekstilindustrija, Janez Rejc in Olga Sumi, Elektrotehnično podjetje, Tone Resman, Cestno podjetje, ter Nataša Zalar iz Iskre.

Od kranjskih osnovnih organizacij ZS pa srebrne znake prejmejo: Bolnica za ginekologijo in porodništvo Kranj, Elektro Gorenjska — DSSS, Sava TAP — Ogradnja Kranj, Skupnost za zaposlovanje in Zavarovalna skupnost »Triglav« Kranj.

V Radovljici: OO ZS Veriga Lesce, Tozd Vijakarna; Vlado Matjašič, RS ZSS Ljubljana, Slavka Mlakar, Hotel Jelovica Bled, Maks Oswald, Murka Lesce, Zofka Polak, Elan Begunje, Milka Prešeren, Almira Radovljica, Jože Smole, Veriga, Tozd Orodjarna Lesce, Lojzka Solar, UKO Kropa, Bojan Trseglav, Veriga Lesce, Janez Zupan upokojenec, Albina Ambrozič, OŠ prof. dr. Josipa Plemija Bled, Franc Beguš, Veriga, Tozd Kovačnica, Jože Cvetkovič, Žito Triglav — Gorenjka Lesce, Katarina Brezov-

Delegati so izvoljeni

Na Gorenjskem so izvoljeni delegati, ki bodo pomagali ročila III. kongresu.

V Kranju so bili izvoljeni: nislav Huber iz Save, Igič iz OŠ France Prešeren, Igič iz Iksa, Darinka, PTT, Marija Klinar, Pavla Peranovič iz Tekstilindustrije, Franc Vončina iz Gradbinca, Tanja Žugelj iz Ljubljane, ke — Temeljne banke Gorenjske.

Na Jesenicah so izvoljeni: Berliš iz Splošne bolnišnice, Ljubomirja Burman, ŽT Ljubljana — TOZD, Tihomira Kostiča iz Železarne in Antona Mlakarja, Železarne — TOZD Valjarna Blumingsteckel.

Radovljiški delegati so: Jan Bogovčič iz HTP Bled, Kunstelj iz Murke in Albin iz Sukna Zapuže.

Škofjelški gospodarstveniki do na III. kongresu zastopali: Sani, KZ Škofja Loka, Andrej, lenec, Gorenjska predlaga, ja Loka, Marjan Šmid iz Iskre, TOZD Elektromotorji, in Rajko Štiblj, GG TOZD, zdarstvo Škofja Loka.

Tržič pa bo na III. kongresu zastopala delegata Lidija nazarič iz BPT Tržič.

35-let kovinarstva v Železnikih

Ob praznikunova tovarna

Železniki – Tudi letošnje praznovanje dneva OF in 1. maja so v Železnikih začeli z novo delovno tingo – otvoritvijo nove Iskrine tovarne. S tem so hkrati počastili tudi 35-letnico kovinarstva v Selški dolini, saj je bila 27. aprila, leta 1946, ustanovljena proizvodnja zadruga kovinarjev, katere tradicijo danes

nadaljuje kolektiv tovarne Niko iz nje pa sta razen Iskre izšla še Tehnica Železniki in Kladiivar Ziri. Nova proizvodna hala ima skoraj 10.000 kvadratnih metrov pokrite površine in bo Iskrin kolektiv v njej podvojil proizvodnjo, ne da bi zato zaposlili nove delavce. Sodobna tehnologija in oprema zagotavljata

vrhunsko kakovost izdelkov, ki so sposobni konkurirati na svetovnem trgu, kar zagotavlja, da bo tudi drugi cilj naložbe – proizvodnja za izvoz, uresničen. Omogoča tudi izdelavo zahtevnih profesionalnih maloserijskih motorjev, ki so izredno pomembni za uspešno delo naše strojegradnje. Vsa proizvodnja in tehnologija je zastavljena tako, da bodo že prihodnje leto uvedli računalniško vodenje celotnega postopka, kar bo spet omogočalo večjo kakovost, natančnost in količino izdelkov.

«Za vse nas» je ob otvoritvi poudaril slavnostni govornik zvezni sekretar za zunanjo trgovino Metod Rotar, »je razvoj tovarne elektromotorjev izrednega pomena zato, ker je od prvih začetkov usmerjala proizvodnjo na svetovni trg. To ni posledica resolucij, ampak zdrave pameti v kolektivu. Vse kar danes vemo, samo potrjuje upravičenost in prihodnost take usmeritve. Že dolgo se za nas marsikje ve, tudi zaradi izdelkov, ki prihajajo iz Iskre v Železnikih.

Zdi se mi pomembno, da ob tej priložnosti na ta uspešen primer širše opozorim, da bi tako spodbujali k takšni usmeritvi vso našo industrijo. Taka pot nas vodi k povečanju proizvodnje in kvalitetnejšemu gospodarjenju. Taka pot omogoča normalno pokrivanje domačih potreb in vse večjo dohodkovno motiviranost za izvoz.»

Na proslavi so podelili priznanja Niku Zumru, pobudniku kovinarske zadruga v Železnikih in Filipu Gartnerju iz Dražgoš, ki sta svojim premoženjem jamčila za začetno posojilo proizvodni zadrugi. Enako priznanje so podelili že pokojnemu Francu Prezljju-Podgrivarju iz Davče.

Za dolgoletno in uspešno delo in sodelovanje pa je delavski svet Iskre podelil priznanje občinski skupščini Skofja Loka, Iskra Commercij Ljubljana in direktorju Iskre Tonetu Rakovcu.

Občinski svet Zveze sindikatov je na proslavi podelil srebrne znake sindikata najbolj zaslužnim sindikalnim delavcem.

L. Bogataj

Poudarki iz govora Metoda Rotarja

• Sprejeta sta družbeni načrt razvoja Jugoslavije in Slovenije. V znatni meri smo uskladili interese in dali odgovor na temeljno vprašanje ali vemo kaj hočemo in kaj zmoremo, ali bomo prišli v položaj, da ponovno v polni meri in v novih kvalitetah in kvantitetah dokažemo vse prednosti našega samoupravnega sistema in naše neuvrščene usmerjenosti. Lahko ugotovimo, da te odgovore imamo, da smo razvojne cilje opredelili in ob tem vsaj v večini primerov objektivno izmerili odnose med željami in možnostmi.

• Prvič je tokrat v naši državi sprejeto kot osnovno merilo našega razvoja povečano vključevanje vseh jugoslovanskih zmožnosti v mednarodno delitev dela. To je izraženo v obvezi, da raste stopnja razvoja dvakrat hitreje kot družbeni proizvod. To pomeni konec tega srednjeročnega obdobja prek 20 milijard dolarjev izvoza letno. Tako naša notranja spoznanja in ocene, kot ocene najpristojejših mednarodnih in-

stitucij govorijo o tem, da je pravi, bilančno uravnotežen razvoj jugoslovanskega gospodarstva možen v polni meri pri izvozu, ki bo predstavljal okoli 30 odstotkov družbenega proizvoda. Če vemo, da sedaj predstavlja 15 odstotkov, je takšna usmeritev utemeljena.

• Letošnje leto nismo začeli najbolje, kar nas še dodatno obvezuje, da namesto splošnega govoričenja o ekonomski stabilizaciji argumentiramo, skladno s sistemom konkretno delujemo, dnevno ugotavljamo prave vrzoke zastojev in jih sproti rešujemo. Da to delamo vsi, najprej vsak pri sebi in da v najvišjem interesu delavskega razreda tako obnašanje potem zahtevamo tudi pri vseh drugih.

• Za nas je najvažnejša notranja stabilnost, naša notranja enotnost, temelječa na idejah, delu in vizijah tovariša Tita in Kardelja. Osvobodilno-frontovska tradicija in delavska tradicija in sedanjost, kakršna je tudi v Selški dolini.

Teden Rdečega križa od 4. do 10. maja

Vsaokoletni teden Rdečega križa poteka letos pod geslom »Rdeči križ z vami – za vas«, posvečen pa je letošnji obletnici vstaje slovenskega in jugoslovanskih narodov. V vseh občinskih organizacijah RK so se na teden RK že pripravili: na vseh osnovnih šolah Gorenjske bodo v tem tednu organizirani sprejemi pionirjev prvih razredov med mlade člane RK, medtem ko bodo pionirji 7. razredov sprejeti v članstvo RK. Prav tako je v programu tedna RK, da občinske organizacije RK spodbujajo ustanavljanje aktivov RK ne samo na osnovnih in srednjih šolah, pač pa tudi v organizacijah združenega dela, kjer imajo precejšnjo vlogo predvsem pri preprečevanju nesreč pri delu, krvodajalskih akcijah, zdravstvenovzgojnih predavanjih, sodelovanju s civilno zaščito itd.

V tednu RK bodo ponekod občinski odbori organizirali najrazličnejše solidarnostne akcije, kot so pomoč starejšim občanom, invalidom in mladim družinam, organizirane bodo akcije zbiranja krpa in odpadnega papirja, katerih izkupiček je namenjen za humanitarne dejavnosti RK, kot je na primer nakup igrač za vrtnice v Brkinih in podobno.

V tem tednu bodo mladi člani RK organizirali tudi zbiranje šolskih potrebščin za mlade iz dežel v razvoju, ponekod, kjer so takšno akcijo imeli že lani, pa se bodo morda odločili za druge oblike solidarnosti. Občinski odbori RK bodo tudi spodbujali šolarje naj v tednu RK sodelujejo na natečaju, ki ga je za najboljši sestavek o Rdečem križu razpisalo predsedstvo skupščine RK Slovenije.

V tednu RK se zbirajo tudi denarni prispevki za delo RK in sicer s prodajo znamk RK, vrednostnih listkov, nalepk, bonov, značk, prav tako pa tudi z zbiranjem prostovoljnih prispevkov po krajevnih skupnostih, na mejnih prehodih, bencinskih črpalkah, železniških postajah in drugod.

Josip Rus med mladimi – Minuli petek je mladim z osnovne šole dr. Josipa Plemlja na Bledu spregovoril o svoji bogati življenjski in revolucionarni poti Josip Rus. Mladi so z zanimanjem poslušali pripovedovanje o njegovi sokolski aktivnosti ter aktivnosti zavednega komunista, revolucionarja in partizana. – Foto: D. Sedej

Kulturnem delu prireditve so nastopili mladi folkloristi z Dovjega. – Foto: J.

Regijsko tekmovanje Tito-revolucija-mir Vsi smo Tito

Dovje – Marksistično usposabljanje je pomemben del socialistične vzgoje mladih ljudi, bodočih graditeljev naše družbe, je osnova za uresničevanje ciljev revolucije, za katere je vsekolzi boril Tito in številni drugi veliki revolucionarji. Mladi morajo poznati življenjsko pot, misli in delo tovariša Tita in njegovih pomočnikov. Seveda pa se ne smejo zadovoljevati le s teoretičnimi znanji, ampak morajo svet tudi v praksi spreminjati. To so dolžni biti, Kardelju, sebi, domovini. Naloga ni lahka. Pomagala jim bo znanost do Tita, socialistične skupnosti, bratstva in enotnosti. Pred vsakimi dnevi smo ob slovesu rekli: Tito je svet, toda če bomo delali in mislili tako kot nas je on učil, bomo mi vsi Tito.

Tito-revolucija-mir, ki letos nosi naslov »NOB in socialistična revolucija v Jugoslaviji 1941–1981« v dvorani kulturnega doma na Dovjem dejal Mirko Rabič. Vsi so mu pritrtili.

Na tekmovanju najboljših iz vseh petih gorenjskih občin je med osnovnošolci zmagala ekipa občinske konference ZSMS Jesenice, med srednješolci pa ekipa iz Radovljice. Med posamezniki so bili najboljši: Jasna Volfand iz Radovljice, Angela Železnikar in Alenka Kleč, obe z Jesenic, pri osnovnošolcih, pri srednješolcih pa Zoran Jelovčan iz Skofje Loke ter Andrej Markelj in Zdenka Sušnik iz Radovljice. 9. maja bodo zastopali svoje vrstnike na republiškem tekmovanju Tito-revolucija-mir.

H. Jelovčan

alpina ŽIRI

za trim trening šport za trim trening šport

Uvoznikom se vedno mudi

JESENICE – Carinarnica Jesenice na jeseniški železniški postaji zaposluje delavce v carinskem nadzoru, v potniškem in v blagovnem prometu. Blagovni promet sicer predstavlja le manjši del vsega carinskega prometa – za mejno področje je vendarle bolj značilen precejšen potniški promet – je pa dejavnost, ki zahteva precejšnjo odgovornost zaposlenih.

Dušan Ulčar je zaposlen v Carinarnici Jesenice devet let – Uvažajo manj nesmiselnega blaga, večinoma reprodukcijski material – Konice ob četrletjih

Dušan Ulčar iz Radovljice v Carinarnici Jesenice opravlja delo carinskega inšpektorja za sprejem dokumentov.

»Sprejemam dokumente za carinjenje blaga za delovne organizacije in posameznike, tistega blaga, ki se v skrajšanem postopku ne da cariniti in je potrebno redno carinjenje. Za to je treba priložiti deklaracijo in pač vse dokumente, ki so potrebni za uvoz določenega blaga. Največ blaga prihaja na železniško postajo, carinimo pa tudi blago, ki prihaja preko majhnih prehodov.

Problemi se pojavljajo le tedaj, če je dokumentacija pomanjkljiva – tedaj mora blago počakati, kar pa je včasih precej težko za uvoznike, ki se jim praviloma vedno mudi. Okoli 90 odstotkov vsega blaga uvažajo delovne organizacije, večinoma reprodukcijski material. Na postajo prihajajo razne kemikalije, teh je največ, za jeseniško železarno, Verigo, za Plamen, skratka za gorenjske delovne organizacije. Veliko in največ dela je ob konicah, ki nastajajo tedaj, ko se bliža konec četrletja. Delovne organizacije morajo namreč izkoristiti določeno višino deviz do konca vsakega četrletja in tedaj se jim običajno zelo mudi. Na postaji se pojavljajo v teh konicah uvozniki iz vse Jugoslavije. Cariniki poznamo blago, ki se za carinjenje ponavlja, ob konicah pa so novi uvozniki. Za vsako blago je treba vedeti, za kaj se uporablja, saj to terja postopek. Danes si delovne organizacije prizadevajo, da bi sploh lahko uvozile in ne gledajo toliko na carinske dajatve. Pomembna jer predvsem pravica do uvoza, ki pa se mora izkazati v številnih soglasjih.

Na železniški postaji na Jesenicah carinijo vagonsko tudi izvozno blago, delavci pa delajo v turnusu, da bi se razbremenila železniška postaja, ki je ozko prometno grlo in ki bo postala večja šele po temeljiti rekonstrukciji. Zdaj je treba večkrat precej hiteti, sicer pa imajo cariniki za carinjenje uvoznega blaga časa pet ur in za izvozno blago dve uri – so pa seveda tudi izjemni primeri, ko se čas carinjenja lahko podaljša.

»Mislim, da danes delovne organizacije resnično uvažajo le tisto, kar nujno potrebujejo za normalno proizvodnjo,« pravi Dušan Ulčar. »Nesmiselnega uvoza ali izvoza, takšnega torej, ki ni v prid ne delovni organizaciji in ne našemu gospodarstvu, je zelo malo, posebno zadnje čase odločno manj kot prejšnja leta.«
D. Sedej

ALEKSANDER JURCA:

Regres ne bi smel biti enak

Drobno in mrzlo je deževalo pretekli ponedeljek, da je bilo prvo pomladno zelenje še bolj zeleno in sveže. »Sneg bo zjutraj,« je dejal Aleksander Jurca, »kar ni nič nenavadno za ta čas. Tisti, ki je padel pred tednom, gotovo ni bil zadnji, ker je padel tudi v dolini. Zadnji vedno zapade le v hribih.«

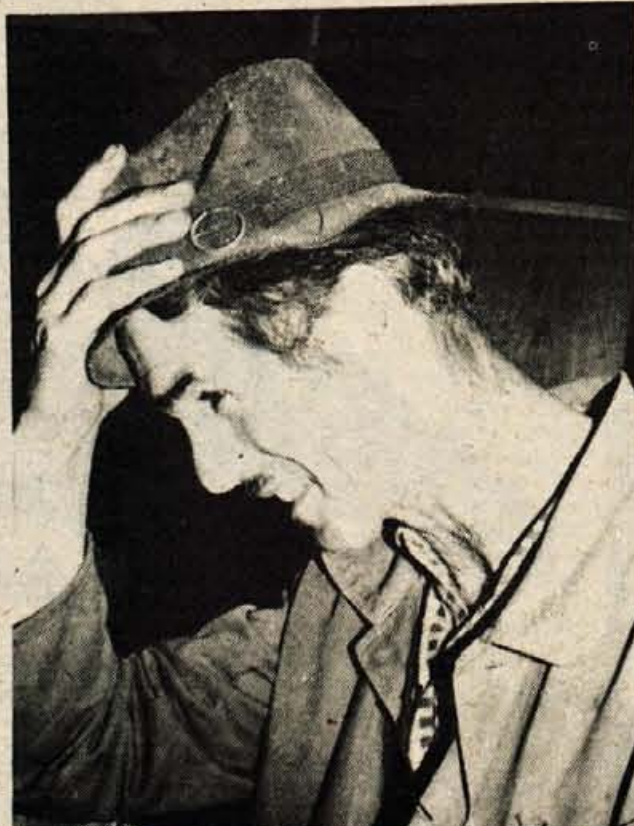
Letošnja izredno zgodnja pomlad je sicer omogočila, da so njive preorane in je žito posejano in celo krompir je že v zemlji. Tudi v hribih in Kladjah, čeprav leže dobrih 700 metrov visoko na slemenu Žirovskega vrha, uro od Gorenje vasi na severni in poldrugo uro od Žirov z južne strani. Zemlja je skopa, marsikje kamnata in v brežinah in zahteva zelo pridne roke in veliko gnoja, da rodi toliko, kot polja v nižini.

Če kmetje po Sorškem polju zatrjujejo, da stodnevna zima in zmrzal ozimnici ni naredila veliko škode, je v hribih povsem požela žito. »Devet mernikov sem ga posejal, lepo je ozelenelo, spomladi pa so bile njive prazne. Vse je bilo treba na novo preorati, vse na novo pognojiti in posejati. Oves sem posejal, da bo vsaj nekaj pridelka. Veliko slišimo o zaščiti hribovskega kmeta,« nadaljuje, »in nič ne rečem, da se nič ne naredi. Vendar pa se nikakor ne morem sprizniti s tem, da imamo kmetje v Kladjah enak regres za gnojila in krmila kot kmetje na Trebiji. Če računam samo prevoz v dolino in nazaj in ne omenjam težjega dela, je naš regres v resnici dosti manjši. Menim, da bi morali pri kmetijski zemljiški skupnosti bolj natančno določiti, kaj je hribovsko področje.«

V hlevu ima 16 govedi. Redi pitance. Lahko bi imel več govedi, vendar so cene telet tako visoke, da je treba žival nekaj mesecev zastoj rediti, preden začne pridobivati na teži tudi za dohodek.

»Mleka pa ne prodajam, ker je zbiralnica predaleč. Najmanj 300 litrov bi ga morali kmetje zbrati skupaj, da bi se vožnja do Trebije izplačala. Le tako bi križi stroške bencina in obrabo traktorja. Mogoče se bomo kdaj v vasi le dogovorili za skupno oddajo, vendar sedaj še ne gre. Problem namreč ni le v tem, da bi se morali zmeniti med sabo, to bi že uredili. Problem je tudi cesta, ki je še vedno slaba in je vprašanje kako bi jo pozimi orali, da bi bila prevozna. Da bi ga nosili, ne gre.«

Ne bi bilo prav, če ne bi povedali, da je tudi v teh hribih napredek v zadnjih dvajsetih letih šel z velikimi koraki naprej. Več kot 15 let je, kar so prišle v vas prve kosilnice, deset let je, kar je Aleksander Jurca kupil prvi traktor v vasi, danes ga ima že skoraj vsaka kmetija. Tudi priključki so že na vsakem dvorišču. In če bi pogledali v hleve, je v njih veliko več živine, kot pred leti. Potegnjenih je vrsta novih gozdnih

cest, narejena je povezava z žirovskim koncem in Trebijo.

V zadnjih letih so veliko naredili pri poravnavanju bregov in obronkov tako, da lahko povsod pokosijo s kosilnico in to celo tam, kjer je bilo prej še s koso težko.

»Nobenega ni bilo, da bi tiste bregove kosil, zato sem se odločil, da jih s pomočjo zemljiške skupnosti poravnamo. Približno 3 ha zemljišča je bilo treba obdelati in nekako 90.000 dinarjev je vse skupaj stalo. Tretjino stroškov sem moral kriti sam, drugo je prispevala zemljiška skupnost. Veliko napornega dela je s tem prihranjenega.«

To je pravzaprav najbolj važno. Skoraj na nobeni kmetiji namreč, če ne že gospodar ali gospodinja, vsaj mladi hodijo na delo. Tudi na Pivkovi kmetiji, kot se tu po domače reče. In najbrž je prav v dodatnem zaslužku tista sigurnost, ki zagotavlja bodočnost.

L. Bogataj

REMONT – GRADNJE

ŽIRI P.O.
STARA VAS 14
ŽIRI

1. Razpisuje dela in naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi:

a) VODENJE TEHNIČNO-OPERATIVNEGA SEKTORJA

Pogoji:

- višja ali srednja šola gradbene smeri,
- leto delovnih izkušenj oziroma 3 leta delovnih izkušenj na opravljanju podobnih del in nalog,
- poseben strokovni izpit,
- aktiven odnos do samoupravljanja in socialistične morali.

b) VODJE KOMERCIALNO-NABAVNEGA SEKTORJA

Pogoji:

- srednja šola komercialne ali ekonomske smeri,
- najmanj 2 leti delovnih izkušenj na opravljanju podobnih del in nalog,
- aktiven odnos do samoupravljanja in socialistične morali.

Dela in naloge pod a. in b. se razpisujejo za dobo let

2. Objavlja prosta dela in naloge

GRADBENEGA TEHNIKA
za nedoločen čas

Pogoji:

- srednja izobrazba gradbene smeri,
- 3 leta delovnih izkušenj na opravljanju podobnih del in nalog.

Pismene prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite najpozneje 3 dni po objavi razpisa oziroma razglasa na DO Gradnje Žiri, Stara vas 14, 64226 Žiri, s pripisom: Komercialno delovna razmerja.

O izbiri bomo kandidate obvestili v roku 30 dni po objavi sklepa.

ELEKTROTEHNIŠKO PODJETJE

Kranj
Koroška 53 c

objavlja potrebo po

I. 3 NEKVALIFICIRANIH DELAVCIH ZA DELO
V ELEKTROMONTAŽNI DELAVNICI

Pogoj:

- poskusno delo en mesec

Delovno razmerje bo sklenjeno za nedoločen čas.

Delavcem nudimo kasnejšo priučitev za opravljanje specializiranih elektromontažnih del.

Vloge naj kandidati pošljejo na naslov Elektrotehniško podjetje Kranj, Koroška cesta 53 c, v 15 dneh po objavi.

II. razpisuje kadrovske štipendije za naslednje poklice:

1. ELEKTROINSTALATER
2. ELEKTROMECHANIK
3. RTV MECHANIK
4. DIPLOMIRANI INŽENIR
ELEKTROTEHNIKE – JAKI TOK

Prijave za razpis kadrovskih štipendij morajo priti najkasneje do 15. julija, tisti, ki se bodo naknadno vpisali, najkasneje v 30 dneh po vpisu.

CESTNO PODJETJE

Kranj

oglašja na podlagi 8. člena Pravilnika o delovnih razmerjih prosta dela

KV PLESKARJA

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati izpolniti naslednje posebne pogoje:

- poklicna šola pleskarske stroke, eno leto ustrezne izkušnje

Kot poseben pogoj za oglas del je določeno poskusno delo, ki bo trajalo tri mesece.

Pismene prijave je treba poslati v roku 15 dni po objavi oglasne kadrovske službe podjetja.

K prijavi je potrebno priložiti listine o tem, da kandidat izpolnjuje pogoje, ki so navedeni v tem razpisu.

Izbira kandidata bo opravljena najpozneje v roku 30 dni po poteku oglasnega roka. Kandidati bodo obveščeni o izbiri.

Izložba je javni prostor

Vsako mesto ima svoj obraz. Niza vrsta podrobnosti, kot kamenčki mozaike se strnejo v celovito podoba.

Izložba je prostor, v katerega se mestni ulici najprej »zaletimo«. Če ali nevede jo opazimo, zaznamo. Zapusti vtis, ki skupaj z drugimi oblikami sestavlja obraz mesta.

Naki trgovci izložbam nasploh ne dajejo kaj malo pozornosti. Če jih natrpajo z blagom — vse vidi — kot da je izložba vsaj polica. Često brez vsakega okusa, smisla, ideje.

Izložba pa nima le trgovskega namena, ni le podaljšana roka industrije. Enako pomembna je njena kulturna plat. Izložba bi morala tudi usmerjati, usmerjati, pripovedovati. Skratka, izložba je lahko tudi kultiviran prostor, v katerem vsled tega pridobi na vrednosti.

Aranžerstvo je zato predvsem javno delo, nima le denarne vrednosti, saj je izložba predvsem javni prostor, ne zgolj trgovsko izložbeno okno.

Izložba lahko preprosto postane, trgovsko nevsiljiva in likovno zanimiva.

Izložba je zaživela za barvo. Zal naša aranžerstvo tučovite barve usklajuje s tkanine, ki jo je z natančnim izborom blaga dosegel, ne more odsevati.

neposredna, govori zgled iz kranjskega mesta. V aprilskih dneh je v Elitinih izložbah zavel svež pomladni veter. Kaj bi rezali rože iz papirja, jih obešali v izložbe in tako skušali ob novi kolekciji pričarati pomlad, je sam sebi dejal aranžer Janez Košnik, veliko imamo vendar slikarjev. K sodelovanju je povabil Vinka Tuška, slikarja čistih, svežih in živih barv. Elitine izložbe — enajst v šestih prodajalnah v starem delu kranjskega mesta — so postale likovna galerija, nevsiljiva, neposredna, vsem na očeh. Slikarjeve barve pa so zažvele z barvami blaga, ki ga je aranžer zelo natančno izbral. Dosegel je izjemno barvno uglasenost. Likovno govornico je spletel s trgovsko ponudbo. Slika in tkanina sta govorili vsaka zase in obe skupaj.

Elitine izložbe so bile zgleden primer, kako lahko izložbe kot javni prostor dobro uporabimo. Odsevale so svoj večplastni namen: trgovski obogaten z likovnim, likovni dopolnjen z vzgojnim, vzgojni tudi v pogledu humanizacije okolja. Z likovnostjo napolnjene in po likovnih zakonitostih zgrajene Elitine izložbe so se vključile v kulturni utrip kranjskega mesta.

Ideja in delo Janeza Košnika ni novo, že dobrih pet let poznamo njegova prizadevanja, njegove izložbe, ki ustavijo mimoidočega. Spomnimo se »Ravnikarjevega poletja«, ko je lansko poletje z akvareli, poletnimi pejzaži Ljuba Ravnikarja s Stenjaka vnesel v Elitine izložbe vroče poletje. V preteklih letih smo »z ulice« videli tudi Simoničeve in Marchelove slike, letos pa še slike Izidorja Jalovca. Novih zamisli in idej Janezu Košniku ne manjka, čeprav se mora zanje »boriti«, saj posluha za tovrsto delo pri nas res ni veliko. Morda, premišljamo morda, ga bo le vse več, saj se bodo morali trgovci vse bolj truditi za prodajo. M. Volčjak

Titova srečanja z Gorenjako — Tovariš Tito je bil čest in drag gost naše lepe Gorenjske. Kot delavec in ilegalcec je bil večkrat pri nas že med obema vojnama, po vojni pa prvič neposredno po svojem znamenitem govoru v Ljubljani maja 1945. Od tedaj je stalno prihajal. Številni so njegovi obiski v delovnih kolektivih, v rezidencah na Brdu in na Bledu je opravljal državniške posle ter užil tudi mnoge ure sproščenega oddiha. Gorenjska je bila srečna in ponosna, ko je sprejemala dragega gosta. Spomine na pristrčna srečanja z Gorenjske in Gorenjci obuja razstava, ki so jo pripravili delavci Gorenjskega muzeja iz Kranja, v petek pa so jo odprli v paviljonu NOB v Trzinu. Tu bo na ogled do 26. maja. — Foto: H. Jelovčan

Razstava »Vstaja na Gorenjskem leta 1941« — V prostorih Gorenjskega muzeja v Tavčarjevi 43 so pretekli petek odprli dokumentarno razstavo »Vstaja na Gorenjskem leta 1941«, ki so jo v Gorenjskem muzeju pripravili v počastitev 40-letnice OF slovenskega naroda in 40-letnice vstaje jugoslovanskih narodov. Razstavo je postavil ter pripravil katalog kustos Gorenjskega muzeja Franc Benedik, ki je na slovesni otvoritvi, ki je zbrala veliko občinstva, orisal pomen in vsebino razstave.

Peter Nos je vsemu kos

Kranj — V četrtek, 30. aprila, ob 16.30 in ob 17.30 bo v lutkovnem gledališču GLG v gradu Kiselštajn na sporedu lutkovna igrca Leopolda Suhadolca »Peter Nos je vsemu kos«. Gostovalo bo lutkovno gledališče nemškega gledališča Kranj.

grati otrokom, e kot stati pred ogledalom

Slovensko mladinsko gledališče potuje na mednarodni mladinski gledališki festival v Ženevo — Pavel Rakovec, član SMG že več kot dvanajst let, govori o poklicu igralca, ki domala vsak dan stoji na odru pred najmlajšim občinstvom

Pavel Rakovec, igralec, že okoli dvanajst let je član Slovenskega mladinskega gledališča. Njegov slog ne skriva veselja nad tem, da je bilo njegovo gledališče izbrano med petnajstimi jugoslovanskimi za mednarodni festival mladinskih gledališč v Ženevi. Na festivalu se predstavili z Martinom Krpanom režiserjem, Dušana Jovanoviča in Pržani v režiji Rističa. Razen sodelovanja na tem festivalu se ljubljanskim gledališčem obeta še turneja po nekaterih švicarskih in francoskih mestih.

Ti dve predstavi, ki ju je videl švicarski selektor, sta verjetno zelo blizu zamislil o mladinski igri, ki jo imata tudi prireditelj — švicarsko mladinsko gledališče — da namreč igre za mlade ne smejo biti smešno naivne, otroke ne smejo popeljati samo v sanjski svet, ampak morajo vedno ohranjati tudi stik s stvarnostjo in resničnimi življenjskimi vprašanji.

»Prav takšno gledališče pa hočemo tudi pri SMG, vsaj trudimo se na ta način in kot kaže nam to tudi uspeva,« pravi 38-letni igralec iz Kranja. »Mladinsko gledališče že zdavnaj niso več le čarovnice in principi in druge sorte pravljicosti, čeprav od časa do časa tudi igramo kaj takega. Pravzaprav smo totalno gledališče — za otroke in odrasle s predstavami, ki povedo nekaj tako mladim kot tudi ne več čisto mladim; smo gledališče, ki v docela nemogočih prostorskih razmerah z enajstimi stalnimi igralci postavi na oder vsako leto med vsemi premierami vsaj eno do dve takšni — odmevni, da jih hočejo vsi videti. No, vsi, to je res malo pretirano rečeno, saj je med nami dosti ljubiteljev gledališča, ki prisegajo le na Dramo, pa še kakšno gledališče za odrasle morda, potem pa dolgo ni nič in neke na koncu, ah, da saj res, tudi mladinsko gledališče obstaja.

Seveda pa ni da bi človek oziroma igralec kar jokal zaradi takšnega odnosa do gledališča; nasprotno, prav zaradi tega morajo biti vse predstave, prav tako tudi izbor del, na višini, kot se reče — kaj na višini, za dve, tri stopnje boljše morajo biti, da predstava odmeva. Odmevati pa mora med odraslimi gledalci, med otroci in tistimi, ki niso več otroci, pa tudi odrasli še niso, ali pa med tistimi, ki jih imajo še za otroke, pa to niso več. Za otroke res tudi še igramo pravljice; vendar pa to na bolj realen način, tako da

otroka od pravljicosti odmaknemo, da mu povemo, da ni vse črno in belo, pač pa vsakega nekaj, kot je pač življenje. Sicer pa mislim, da se gledališče nasploh premalo posveča mladostnikom. Koliko pa je del primernih za mlade? In prav pri štirinajstih letih, ko mladostnik spoznava svet, takrat ga je treba pridobiti za gledališče — seveda s predstavami primernimi za njegovo obdobje. Pa ni važen le izbor, pač pa predvsem način predstavitve; sicer ni ravno lahko pogruntati, kako si mladostnik na primer zamišlja Hamleta, a prav gotovo obstaja način, kako ga mladim predstaviti v razumljivi obliki. Tudi Martin Krpan, ki ga igramo sedaj, ni za vsako starost, ča čeprav velja za eno od uspešnejših postavitev na našem odru.

Stati na odru pred mlado publiko je prav gotovo povsem drugače kot pred očmi odraslih. »Brez dvoma,« pravi Rakovec, »igranje za otroke je, kot bi se gledal v ogledalo. Otroci zahtevajo poštenost od igralca, neobremenjeni so, lačni veselja in razvedrila, ne moreš jim lagati z odra. S starejšimi je malo drugače, občutljivejši so na intelektualne efekte, dosti lažje je zanje igrati. Pred otroki pa je treba sneti masko, tako kot si jo snamemo, če stopimo pred ogledalo. Bo kdo rekel, da je za otroke vse dobro, malo pobrcas na odru, skočiš, pa že osvojiš mlado publiko. Daleč od tega — vse moraš dati od sebe. Menim pa, da je gledališče za mlade še vse premalo; sicer pa se v vseh umetnostih dogaja, da je ustvarjanje za mladino neke ob strani.»

Pa otroci ali je sploh kaj razlike med otroci tu ali nekje drugje? »Seveda je razlika; na podeželju otroci predstavo dobesedno vpivajo z odprtimi očmi in usti, požirajo vsak gib igralcev na odru. Živijo s predstavo, medtem ko so otroci v mestu že bolj razvajeni, tudi drugače se obnašajo v gledališču, ne vem, morda se jim pozna preveč gledanja televizije.»

Kaj pa leta, ali lahko postanejo ovira igralcu, ki večinoma igra za mlade? »Ne, za otroke se zlepa ne naveličaš igrati. Leta tu niso važna. Sicer pa o tem pramišljavati tudi ni pravega časa. Okoli 200 predstav na leto ob tako majhnem kolektivu, pa še 80 predstav na gostovanjih pomeni, da si praktično vsak dan na odru. Kdo bi imel ob takšni zaposlenosti poleg vseh vaj, še čas pramišljavati o tem, ali si še dovolj mlad, da igraš za mladino in otroke. Saj se kdo tudi naveliča, toda docela ne pusti igranja za mladino nikoli. Po drugi strani pa je spet dobra stran tako velike zaposlenosti v mladinskem gledališču prav gotovo možnost, da ob tolikanem igranju dozoriš hitro v nekaj letih v igralca, medtem ko bi v kakem večjem teatru vrsto let po seriji helebardičnih vlog moral čakati na kako večjo vlogo, na delo; v manjšem ansamblu pa je dela dovolj, tudi priložnosti, da se izkažeš, da zoriš in se izpopolnjuješ ob vsaki predstavi, saj si vsak dan na odru. Brezdelje pa je igralčeva smrt.»

L. M.

SAMO ENKRAT!
HALA TIVOLI

BRASIL TROPICAL

RITEM, MELODIJA, PLES,
PESEM, OGNJEVITOST
IN LEPOTA:

»KARNEVAL V RIU«

PREDPRODAJA
VSTOPNIC: INEX —
POTOVALNA AGENCIJA
TITOVA 25 (Kozolec)
od 7. do 19. ure

9. MAJA ob 19. URI

Tomo Križnar

27

Z MOPEDOM PO JUŽNI AMERIKI

»Kakšnega gospoda?« vprašam. Pelje me okrog koč, malo više ob cesti stoji na pokošeni travi visok kamnit spomenik. Neki Helmut nemški leži stisnjen spodaj. Na marmorni plošči je izpisanih nekaj portugalskih vrstic. V glavnem poveličevalnih fraz. Na plošči je tudi križ z mučenikom in v vsakem vogalu pa še en križ... tisti znani polomljeni križ, okoli obrnjena indijska svastika, simbol neke ideologije, ki me ob spominu nanjo zmrazi. Okrog spomenika je meter visoka bakrena ograjica. Ob vzočju je vaza. V njej cveti nekaj rosnih, zlahkanih pragozdnih vrtnic.

»To je moje delo. Vsak dan zamenjam rože, čistim ograjo, strizem travo...«

Kdo je ta možakar, katerega spomenik bi bolj pristajal na Plazo de Armas, med kolonialne baročne hiše?

»Lani ga je kap. Ko so se peljali mimo, ga je ravno na tem mestu zvilo. Gospodje iz mesta so mu postavili ta spomenik.«

Ko kasneje sprašujem, v glavnem mestu pokrajine Rondonie, zvem nekaj podatkov.

Slavni pokojnik je bil Nemec po rodu, šolan po prusko, ubogljiv in brezobziren, bivši nadzornik v Treblinku, kasneje esesovski oficir, sodeloval je pri izvrševanju sistematičnih množičnih morij po Poljskem in Madžarskem, ruski ujetnik, ubežnik, človek brez dokumentov, slepi potnik na ladji v Argentino, južno-ameriški hazarder, privatni detektiv, inštruktor v brazilski vojski, član upravnega odbora v nemški koloniji zvezne države Rondonia... bogat trgovec, poznana osebnost v politiki Rondonie...

Bil je priseljenec; tako kot drugi aristokrati razvijajoče se brazilске industrijske družbe ni imel ničesar skupnega z ljudstvom, s tistimi cabokli, kreoli, mešanci vseh vrst, črnci in Indijanci. Sem v Južno Ameriko je prišel po sili razmer. In tu na teh tleh novega sveta je sedaj hotel uspeti. Prišel je z privzgojenimi delovnimi navadami in znanjem, kot bivši fašist je bil neobčutljiv za muke izkoriščanih; in še nekaj: natančno je vedel, kaj hoče — na novo potrditi svojo ekzistenco. Organiziran z ostalimi nemškimi emigranti je kmalu prevzel domačinom vajeti trgovine in s tem dobil ves potreben vpliv za svoje interese. Njegovi agenti so podkupili revni živelj v več plan-tajnih vaseh, dobil je potrebne glasove za vstop v vladni zbor zvezne države Rondonie. Vedno bolj bogat in spoštovan je živel dobro preskrbljen v koloniji nemških priseljencev. Imeli so svojo nemško radijsko postajo, svoje časnike, nemške šole, gledališča... Ljudem se v tem tujem svetu sploh ni bilo treba naučiti portugalsko.

Hitlerjev Mein Kampf je bil zanj biblija. »Resnico« te knjige so v šolah poučevali mlajšim rodovom. Do svojega zadnjega diha je ostal zagrižen fašist in je hotel speljati program, ki mu ga je spravila v uniformirane možgane nacistična sugestija. To je bila njegova kultura, brez nje bi izgubil samega sebe. Sedem na rob spomenika in se zamislil. Kam gre zgodovina...?

Noči se, klepetave papige, meter velike, lete čez tropsko rdeče, v vseh romantičnih barvah prelivačo se obzorje. Vedno letita po dve in dve skupaj. Samec in samica. Domov letita.

Kmalu gredo spat tudi ostale dnevne ptice. Zdaj začno koncert nočni ptiči, potem tudi škržati, tuktu-kani, črički in kaj vem kdo še... Vsako noč me bude tudi pošastni kriki drugih živali. Včasih se sliši, kot bi kdo obupano tulil, drugič spet nekaj kot hihitanje, jokanje... morda je to ujeta žrtev, lahko tudi nočni lovec s tako tožečim jamranjem vabi v kremplje svojo žrtev, morda se pozivajo na ljubljenje, se igrajo? Včasih me vznemiri težko lomastenje, topotanje in sopihanje. Glasovi mi ne povedo nič. V svojem spominu ne hranim nobenih podobnih slušnih izkušenj.

Moja ušesa so vajena le vseh hrupov civilizacije. Tam sem doma. Tole včasih poigravanje džungle prepozna in se v njem znajde le uho stezosledca ali Indijanca. Vsak od teh ima doktorski naziv strokovnjaka za poznavanje džungle. Tako ali še boljše, kot se jaz znajdem v naših drobnarijah, se on znajde v pragozdu.

Drugo jutro me povabi možakar s sabo v gozd. Na lov. Tiho stopiva v visok zid zelenja.

Ko prideš v tropski pragozd, se moraš najprej vvesti na varno mesto, kjer te ne bo nič praskalo, grizlo, ali cvililo na ušesa, in se zbrati. To so pomembne minute. Če ne, se ne boš po vrnitvi spomnil ničesar. V pragozdu je vsega toliko, da letaš zbežan kot histerična baba.

Pozornost usmerjaš na tri višine. Podrast, srednje rastoče visoko grmovje, in pod krošnjo 60 metrov in tudi več visokih orjakov. Povsod lahko vsak trenutek opaziš kaj zanimivega, česar ni v naših gmajnah. V podrastu se skrivajo kače, metulji, cvetje in zelenje vseh možnih oblik in vonjav. Kakšne barve! »Hvala bogu, da je ustvaril take lepote,« je nekoč vzhičen vzklilnil raziskovalec, ko je odkril veličastno Victoria Reage. Višje gor z malo sreče najdeš orhideje, ovijalke čudnih fantastičnih oblik. Ponujajo se tropski sadeži, z veliko sreče pa se pritepe tudi trop opic. Pod čipkastimi krošnjami se spreletavajo divji ptiči. Divje živali so. Še vedno. Vendar so zrinjene globlje v pragozd, daleč proč od človeških naselbin in poti.

S svojo visoko postavo lomastim kot medved. Neroden sem in ves napet. Indijanci so prilagojeni na te pogoje življenja z majhno postavo. Spretni so, njih telesa so gibčna, gibanje je harmonično kot pri pumah, jaguarjih in podobnih lovcih.

Moj vodnik me vodi skozi visoko podrast. Sem in tja odseka vejo, ki je na poti, včasih pa se prebija skozi zelenje le tako, da si izsekava ozek nizek kanjon, podoben predoru. Plezava čez meter pa tudi več visoke korenine drevesnih orjakov, debelih kot naše hiše. Z njih vise kot telo debele ovijalke. Raznobarno trnovo listje ima bodice dolge kot žebliji. Vse je res podobno džungli iz holywoodskih filmov o Tarzanu. Le za ves ta mrčes, vročino, soparo in razmočena močvirnata črna tla, tesnobni zrak, utrujenost in pobitost, neobgljenost in strah da bi se vsak hip lahko zgubil in nikdar več prišel na sonce nisem vedel.

Na Jošta urejene planinske poti

Odsek za pota pri PD Kranj je aprila opravil vsakoletna vzdrževalna dela na vseh planinskih poteh, ki vodijo na Jošta. Opravil je tudi manjše zboljšave poti, delno obnovil markacije, po potrebi pa tu in tam napravil nove. Med prazniki boste lahko po njih prijetno hodili.

Iz Kranja je najbližja pot na Torklo in po grapici, imenovani Sodarjeva smrt, nato pa po jugozahodnem pobočju nad vasico Pševo. Prva smerna tabla nas pri nadvozu čez železnico usmeri po pešpoti na Kalvarijo, druga nas s križišča na Delavski cesti usmeri po Poti na Jošta (tu je tudi smerna tabla za planinsko pot na Smarjetno), tretja pa nas pri šempetrski graščini usmeri po makadamski cesti do Torkla, kjer pot zavije levo po stezi čez travnik v gozd. Pot kmalu preči cesto in nato vodi ob njej navzgor do senožeti na desni, potem naprej le dobrih 200 m po cesti, nakar skrene z nje na že zaraščeno staro cesto, s tem pa kmalu v že imenovano grapico.

Pol ure daljša planinska pot vodi čez sedlo nad Javornikom. Po tej poti gremo pri šempetrski graščini naravnost, sprva še po asfaltni cesti, nato pa po poljski poti pridemo na cesto, s katere je že po nekaj metrih na levi odcep steze. Ta steza vodi sprva nad izkopom ilovice za opekarno, nato v desnem ovinku preči potček in senožet. Naprej po gozdu je pot sprva še položna, potem pa v presledkih strmejša. Po poljski poti

mimo vikendov na senožeti pridemo na cesto tik pred Javornikom. Na severozahodni strani Pševa je urejen odcep bližnjice do sedla prvega cestnega ovinka vodi po ravnosti po kolovozu, ki preči nato severozahodno pobočje pa navkreber po stezi pridemo na severozahodni strani Planinske poti od Stražišča do Javornika urejana v preteklem letu in pretežno po stari planinski poti bila po vojni opuščena.

Po severovzhodnem pobočju drži na vrh planinska pot iz vasi oz. Zabukovja. Od Rakeva Cesarja v Zabukovju vodi po meter dolgi krajevni cesti; od nje je po strmejši stezi do vrha 1,5 km. Ta pot je iz Kranja malenkost daljša od že omenjenih, vendar je zaradi daljšega pešačenja po cesti manj privlačna.

Prek sedla nad Javornikom pridemo na Jošto po planinski poti iz vasi Cepulje in po daljši javni poti iz Besnice. Iz Besnice pot markirana od Zadrutnega naprej. Po tej poti pridemo v uri na Loško planinsko pot od vrha Pleče, nato gremo po razpotja vzhodno od Gabra zavijemo po levi, ki na severni obide Spičasti in Gladki koncu senožeti, imenovani kova dolina, pa se priključi na Cepulj. Po opisani poti iz Besnice Jošta je 2 uri 30 min. hoda.

Tiskarna in kartonaža
GORENJSKI TISK n. sol. o.
Kranj

Na osnovi plana štipendij za leto 1981 objavljamo štipendije za naslednje poklice po TOZD:

TOZD STAVEK KRANJ, b.o.

Grafična šola Ljubljana
- Fotostavec 1 štipendija

TOZD KARTONAŽA KRANJ, b.o.

Grafična šola Ljubljana
- Kartonažer 1 štipendija
- Tiskar za tisk s ploskve 1 štipendija

TOZD TISK KRANJ, b.o.

Grafična šola Ljubljana
- Tiskar za tisk s ploskve 2 štipendiji
- Grafični tehnik 1 štipendija

Kandidati morajo prijavo za štipendijo predložiti na obrazcu DZS 1,65 ter ji priložiti:

- dokazila o osebnih dohodkih staršev na obrazcu prošnje št. 1000/81,
- potrdilo Sob o premoženjskem stanju in številu družinskih članov,
- obveznosti iz dosedanjega šolanja,
- zaključno sprave ob zaključku šolanja.

Prošnje in dokazila sprejema tajništvo delovne organizacije 30 dni pred objavo.

Kandidati si lahko ogledajo delovno organizacijo v sredo, 13. maja 1981 in v petek, 15. maja 1981, od 10. do 13. ure.

Po Koroškem, po Kranjskem.

Le mrzel dan je bila ta sobota, ko smo z našimi naročniki odrinili čez Ljubelj. V Robežu, ob novem spomeniku padlim v prvi bitki na Koroškem, se nam je ponujal celo sneg. V Velikovecu, kjer smo postali ob žari — spomeniku našim borcem in internirancem, je bilo spet polno sonca, le mrz je šel do kosti. Ogrela pa nas je dobra malica, ki so nam jo tokrat pripravili v hotelu BOR v Preddvoru.

Do Mostiča smo jo ubrali potem in se vozili nekaj časa ob koroški Krki. Reka Gurk je namreč lepo po slovensko Krka. In nad njo so Krške planine, ne Gurkentalen alpen. Krka teče tudi pod Ojstrico, gradom na špičastem hribu, kjer je svoj čas vladal knez Ostrovrhar. Saj poznate tisto pesem! Še danes je grad, ki je bil utrjen pred Turki, dobro ohranjen. Štirinajst vrat vodi do njega in vsaka imajo svoj divžni mostič. Danes je tu restavracija z enkratnim razgledom po vsej Koroški, pa muzej srednjeveškega orožja.

Nismo imeli časa zanj, ker smo hoteli obiti pač vse tri najlepše koroške doline. Rož, Podjuno in Ziljo.

Skozi Šentvid na Koroškem smo prišli na Krško polje, središče Samou države. Na Gosposvetskem polju še vedno stoji knežji prestol. Zadnjega vojvodo so tu ustoličili 1414. leta. Moti nas le, da je napis, ki pripoveduje o stari zgodovini tega kamna, napisan le v nemščini. Vsaj tu bi moralo pisati po naše, če se že ne drže dvojezičnih napisov krajev.

Gospa sveta nas vsa praznična pozdavi s svojima različnima popravljema cerkvenima stolpoma, levim gotskim, desnim romanskim in lepo ohranjeno krstnilnico. Zal je prav ta

kraj precej ponemčen in slišiš več govornih slovensko.

Tu blizu je velika gospodarska šola, ki koroška dekleta pripravi turistične kmečke gospodinjice, bolj se tu razvija kmečki turizem, če ni prave gospodinjice pri pravega turizma ni. Tu bi se tudi mi zgodovalec.

Pri Celovcu smo že spet dolge stare zgradbe se peljamo so se med zadnjo vojno uspešno transporti z našimi zaponiki, so jih delili po taboriščih Poljske, Avstrije.

Tudi Kotmaro vas, pokopan Karel Prusnik-Gabekli borec za koroške Slovence.

V Bilčovsu nas pri Koroških trdnih Slovincih, ki so si svoj novi dom visoko nad Duplečaka kosilo. »Stimunga« je tu bi najraje zapeli. Tudi domače lepo, pojoče govore slovenski pritegnili. A moramo vseeno pot.

V Vrbo ob Vrbskem jezercu Poreče, tu pa obrnemo proti berku in k Osojskemu jezercu, večje je med Koroškimi jezerci, lometrov je dolgo. Tudi zgodovinsko Osojskem spet slišimo naš vodič, Kranjčan Viktor Perčič, Globtoura, dobro pozna Koroško zgodovino Slovenstva v njej.

Le v Beljaku se še ustaviš zavednem Slovincu Brezniku, pa pesem ni mogla več priti, v avtobusu je vse glasno in volje. Od najmlajše Jelke Ravne Nemškega Rovta, do nastajajočega Janeza Pogačarja z Bohinjskega jezera za proti domu, proti korenju. Že se vidi Peč in med Jugoslavijo, Avstrijo in Italijo pa odlomljeni Dobrač...

GIP GRADIS

Ljubljana
TOZD Lesno ind. obrat
ŠKOFJA LOKA

objavlja prosta dela in naloge

1. ENOSTAVNA ROČNA OPRAVILA V MIZARSKI DEJAVNOSTI IN PRIMARNI PREDELAVI LESA

Pogoj: — poskusno delo traja 30 dni

2. ČIŠČENJE PROIZVODNIH PROSTOROV

Pogoj: — poskusno delo traja 30 dni

3. ZAHTEVNA MIZARSKA OPRAVILA

Pogoj: — poklicna šola lesne stroke in 6 mesecev delovnih izkušenj.

— poskusno delo traja 30 dni

Delovno razmerje se sklepa za vsa navedena dela za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

Kandidati naj vložijo ponudbe z opisom dosedanjih del v 15 dneh po objavi na naslov Gradis, TOZD LIO, Škofja Loka, Kidričeva 56.

V naši trgovini na Bledu v Park hotelu imamo bogato izbiro usnjene ženske in moške konfekcije, pasov, torbic in rokavic, vse v modnih barvah in z možnostjo kombiniranja.

Ce vam standardni modeli ne odgovarjajo, vam naredimo tudi po meri. Trgovina je odprta vsak dan od 8. do 19. ure, ob sobotah od 8. do 13. ure.

Prodajamo tudi na potrošniško posojilo in za obveznice posojila kupon št. 1, 2 in 3.

Obiščite nas in se prepričajte o ugodnem nakupu in bogati izbiri

Slavko OSREDKAR, predsednik medobčinskega sveta Socialistične zveze delovnega ljudstva za Gorenjsko ob 40. obletnici ustanovitve Osvobodilne fronte in sedanjih nalogah SZDL

Bogate frontovske izkušnje

Kranj — »Ni odveč znova in znova poudariti, da je bila ob razpadu stare Jugoslavije ob fašistični okupaciji, Komunistična partija Slovenije edina, ki je bila sposobna prevzeti odgovornost za usodo slovenskega naroda. Partija je vzpodbudila ustanovitev Osvobodilne fronte, ki je bila ustanovljena aprila leta 1941. Ustanovnim skupinam je ob bok so stopile vse napredne in vodilne sile slovenskega naroda, ki pred tem nastopale v javnem življenju ali oni obliki. Tako je lahko postala Osvobodilna fronta vseljudo osvobodilno gibanje, enotna politična organizacija vsega slovenskega naroda.« je v prazničnem pogovoru za glasilo Socialistične zveze slovenskega naroda za Gorenjsko GLAS povedal predsednik medobčinskega sveta SZDL za Gorenjsko Slavko OSREDKAR.

»Enotnost se je vsa leta boja krepila. Kot Komunistična partija Slovenije kot delavska organizacija je tudi Osvobodilna fronta slovenskega naroda v nepopustnih oblikah delovanja med ljudmi krepila njihovo mobilizacijsko sposobnost. Fronta je bila vpeta v partizansko vojsko, ki je bila v nepopustni borbi ali pa je zagotavljala gnotne zasluge, da je ta boj živel in se širil. Fronta je bila zmagovajala in tudi zmagala. Osvobodilna fronta je od svojega nastanka leta 1941 vedno bolj postajala tudi kot ljudske revolucionarne oblasti. Na vsakem koraku je bilo čutiti njeno vlogo, njen pomen. Bila je pobudnik za številne mobilizacije ljudi do takšne mere, da so sredi okupirane domovine nastale nove oblike ljudske oblasti, države, ki je ob enem tudi dokazovala, da Slovenci državotvoren narod, narod, ki v skupnosti jugoslovanskih narodov odloča o svoji usodi in svoji

prihodnosti. Veličastni dogodki so bili na primer kočevski zbor odposlancev, zasedanje slovenskega narodnoosvobodilnega sveta v Črnomlju itd.«

»Letos slavimo 40. obletnico ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda. Ponosni smo, da to obletnico proslavljamo v socialistični družbi, ki temelji na socialističnem humanizmu, na socialističnem delavskem samoupravljanju. Obletnico slavimo na visoki stopnji gnotnega in duhovnega bogastva naše družbe. Jubilej slavimo ponosni, vendar zavestni, da moramo odstraniti še številne težave, ki ovirajo naš razvoj. Današnja Socialistična zveza delovnega ljudstva, naslednica slavne Osvobodilne fronte, bogati z izkušnjami nas in našo SZDL, ki združuje ljudi za uresničitev socialističnih samoupravnih ciljev. Zato moramo v SZDL negovati in gojiti tradicije Osvobodilne fronte ter ljudsko ustvarjalnost na osnovi humanega, samoupravnega socializma. Socialistična zveza je na eni strani enotna fronta organiziranih socialističnih sil, po drugi strani pa enotna demokratična organizacija samoupravljanja v najširšem pomenu besede. Socialistična zveza mora predvsem omogočati ljudem, da vplivajo na celotno družbeno dejavnost, pa naj gre za zadeve širšega pomena, ali za dejavnost, ki se nanaša na drobne, vendar za življenje človeka pomembne zadeve. Naše vodilo morajo biti besede pokojnega Edvarda Kardelja, ki je dejal, da mora biti SZDL sredi življenjskega utripa ljudi. Krajevni zbori in srečanja SZDL morajo še bolj kot doslej postajati mesto, kjer ljudje razpravljajo in razrešujejo svoje probleme. To je bistvo našega samoupravnega sistema, bistvo naše samoupravne socialistične demokracije, bistvo težnj po uveljavitvi delovnega človeka in občana. Zbori ljudi,

zbori članov SZDL so tudi mesto, kjer imajo ljudje pravico in dolžnost vprašati, zakaj se na primer dogovorjeno ne uresničuje, zakaj se pojavljajo zastoje. Tako odprta SZDL bo lahko odigrala svojo družbeno-politično, svojo ustavno vlogo.«

»Smo v obdobju precejšnjih težav, za katere odstranitev bodo potrebni veliki napor. Ena glavnih nalog nas vseh in s tem tudi SZDL je razrešitev žgočih gospodarskih težav. SZDL mora omogočiti množičnost stabilizacijskega gibanja. S tem bomo premagovali pogosto zmotno prepričanje, da je stabilizacija le stvar nekaterih, ne pa nas vseh, ne glede, kje živimo, kje delamo. Bitka za stabilizacijo je bitka za vlogo delavca, za njegov vpliv, za njegovo besedo. To je bitka za samoupravljanje, za prepletanje in medsebojno dopolnjevanje samoupravnih pravic in dolžnosti, za utrjevanje bratstva in enotnosti narodov in narodnosti Jugoslavije. Naloga SZDL ostaja krepitev delegatskega sistema na vseh ravneh, kar pa je ob enem tudi boj zoper zastarelo, boj zoper tisto, ker nasprotuje resnični uveljavitvi delavca in občana.

»Frontna SZDL se mora približati interesom delovnih ljudi in občanov, zato mora negovati in razvijati takšne oblike dela, ki bodo njeno takšno vlogo omogočale. Ni nam treba oblikovati novih forumov ali iskati novih oblik dela. Izkoristiti je treba sedanje, vendar bogatejše in vsebinsko ter organizacijsko popolnejše. Ljudem je treba omogočiti, da bodo povedali svoja mnenja, da bodo vplivali na družbena dogajanja. Pred nami je pomembna naloga: volitve prihodnje leto. Obsežno in odgovorno delo je to, saj moramo novim in novim ljudem omogočati vpliv na družbena dogajanja. Zaupati jim je treba in jih vključiti v delo. Stalno in povsod pa nas mora spremljati Titova misel o kolektivnem delu in odgovornosti. Ne gre za dolžino mandatov, ampak za vsebino dela. Zato

Slavko OSREDKAR, predsednik medobčinskega sveta SZDL za Gorenjsko

je vloga SZDL kot enega od nosilcev pravic na volitve še bolj odgovorna, prav tako pa organizacijska in usklajevalna. Takšna vloga SZDL je sedaj na preizkušnji. Prepričan sem, da ji bomo vsi skupaj kos. Nепrepričljiv vir izkušenj je Osvobodilna fronta slovenskega naroda, veliko pa smo si jih nabrali tudi v našem vsakodnevnem delu. Vedno bolj spoznavamo našo vednost o nalogah, ki nas čakajo. Znamo oceniti, kaj smo naredili dobro, prav tako pa tudi znamo razlikovati med željami in našimi možnostmi...«

Jože Košnjek

Vsem delovnim ljudem in občanom Gorenjske čestitam v svojem imenu in v imenu medobčinskega sveta SZDL za Gorenjsko k praznovanju 27. aprila, praznika Osvobodilne fronte, in 1. maja, praznika dela. Vsem želim uspešno delo in obilo osebne sreče!

Šef, ki pred šihtom počisti sneg

»Kaj mi, ko zapade sneg, ga je videti v urah, da se uro pred začetkom uradnega delovnega časa, vendar ne za mizo, temveč ko čisti transportne trakove, garte, da lahko delo ob šestih normalno čeprev je vodja obrata žaganega lesa, če rečemo po starem, žage v Jelovici prav nič »šefovski«. Na žagi je začel in to ga veseli in vedno bo delal, pa naj bo njegovo delovno mesto ali drugačno.

»Vendar se ne otepa tudi drugega dela, odgovornosti v samoupravnih organih. Bi bilo naštetih vse funkcije, ki jih je opravljal, kar je zaposlen v Jelovici, prav tako pa se ne sme prezreti, da je v predstojništvu delavskega sveta delovne organizacije. Živi tudi s svojim krajem in skupnostjo in domačini Bukovice, ki so v krajini ter drugih krajev, ki spadajo v krajevno skupnost, ga poznajo kot priredilnega aktivista, ki vedno poprime, ko je v kraju, in je zraven pri vseh najpomembnejših odločitvah.

hlovovini se delo začne in, če hlovov ni, lahko vse naprej stoji. Pri žagi se je začela razvijati tudi Jelovica. Kakšna je bila pred tridesetimi leti in kakšna je danes?

»Veliko smo delali vsa ta leta in marsičemu se je bilo treba odreči, da smo zgradili tovarno, kakršno danes poznamo. Zato vsi, ki smo dali vse to skozi, znamo ceniti delo in med nami ni takih, ki bi se mu izogibali. Včasih smo morali delati tudi 24 ur skupaj, ker je bilo pač potrebno hlode razžagati, sedaj pa nekateri nočejo delati niti tistih 8 ur. To je največja razlika med nekdanjo in današnjo Jelovico, če mislim le na kolektiv in ne na razvoj. Slednji pa je naredil najmanjši korak prav na žagi.«

Na les ne gleda le z očmi žagarja, temveč kot varčen gospodar, ki ve, da je gozd bogastvo, na katerega moramo pri nas še posebno paziti.

»Največ škode je bilo pri nas narejeno, ko se je prepustila kmetom pravica, da sami razžagujejo les za svoje potrebe. To so prisiljeni delati na najbolj preprost način, kar zaradi nestrokovnosti dela prinese velike izgube. Zato mislim, da bi morale biti naše žage usposobljene za razžaganje različnih širin desk, da bi lahko pomagali tudi zasebnikom. Hkrati pa se na ta način veliko lesa razreže »na črno.«

S čim je bil kot predsednik delavskega sveta tako velike delovne organizacije v zadnjem času najbolj zadovoljen. Kateri so dosežki, na katere je lahko ponosen on in ves kolektiv?

»Lani se je dokončno rešilo vprašanje financiranja rekonstrukcije obrata — žage v Predvorju, ki se je kot jara vlekle več let. Stroji so bili kupljeni že pred nekaj leti in neuporabljeni. Kot sem že povedal, je bil narejen najmanjši razvoj pri žagi, zato je obnova nujna. Na tej žagi bomo letno razžagali 20 do 25.000 kubikov lesa, kar je približno 40 odstotkov potreb naše tovarne. Hkrati pa je to večina lesa, ki ga dobimo

na Gorenjskem. Celotna naložba bo veljala približno 100 milijonov dinarjev.«

In kaj je največji problem?

»Surovina. Žagan les, ki ga moramo veliko kupovati izven Gorenjske, v drugih republikah in celo uvažati. Od 167.000 kubikov letnega etata na Gorenjskem dobi Jelovica 31.000 kubikov. Lesarji smo v okviru sestavljene organizacije GLG dogovorjeni o delitvi lesne mase in problem ni v tem. Omenil sem že, da se veliko lesa razžaga na črno in ga v lesnopredelovalnih tovarnah nikdar ne vidimo. Po drugi strani pa se kmetom skoraj ne spleča več sekati. Vsi davki in prispevki so namreč odmerjeni od posekanega lesa in ne od predvidenega letnega poseka. Od dejanskega dohodka in ne od tistega, ki bi ga lastnik gozda lahko ustvaril, če bi sekal. Zato menim, da bi bilo tu treba spremeniti predpise. Najbolj pa čuvajo gozdove tisti lastniki, ki niso kmetje. Ti pa praviloma skoraj ne sekajo.

Pomanjkanje lesa nam povzroča velike težave v proizvodnji. Zamostev sicer ni bilo, je pa zaradi slabe preskrbe manjša produktivnost. To se je poznalo pri obsegu proizvodnje, ki bi bila prav gotovo lahko za 10 odstotkov večja.«

Letos, pravi, je zadovoljen, saj deluje teče po planu. Tudi v temeljni organizaciji Montažni objekti ni več tako velikih odstopanj. Sicer še pride do pomanjkanja re-promateriala, vendar motnje niso več tako občutne. Marca so v temeljni organizaciji Proizvodnja oken in vrat dosegli celo rekord — izdelali so skoraj 10.000 oken in vrat.

Redkih besedi je, vendar so te premišljene in kritične in vedno prav postavljene. Takšnega je naredilo delo in takih Cirilov bi danes potrebovali še veliko več. Če bi vsi delali tako kot on in bi poprijeli tam, kjer kaže delo, in ne samo tistega, za kar so s »sistematizacijo del in opravil« zadolženi, bi najbrž ne potrebovali toliko sanacijskih in stabilizacijskih in raznih drugih programov.

L. Bošnjak

Večna neprekinjena struga

Leto dni.

Leto dni, odkar so se nam sklonile glave in otprnila srca v najtrpkejši bolečini — belični naroda. Tisti čustveni tesnobi, ki pronica globoko v človekovo intimnost, tisti stiski slehernega srca, ki je tako trpka, da je nikakršna, še tako izbrana beseda ne izrazi.

Leto dni, ko je naše živo, utripajoče življenje za dolg in tegoben, prežalosten trenutek zamrlo; ko so odkrite solze žalosti pospremile na zadnjo pot na Dedinje maršala Tita.

In vse od tedaj vodijo vse misli, poti in dejanja v hišo cvetja, se iz nje napajajo z novimi močmi, z novo, pošteno mislijo in močno voljo.

V tej večni, neprekinjeni strugi se smrt z življenjem veže, dih z dihom, srce s srcem.

V tej dolgi, nikdar usihajoči strugi sleherni dan stopa v korak za korakom Jugoslovan, iz mest in vasi, iz dolin in planin, iz tovarn in pisarn. Z ramo ob rami stopa skozi zelenje neme tišine, počasi, potrpežljivo. V teh trenutkih podoživlja veliki lik

zgodovinske resnice, vse poštene misli in ideje njega, ki se mu želi globoko pokloniti: pokloniti z vsem spoštovanjem in z vso odkritostjo. Mojemu, tvojemu, našemu Titu, ki mu je vedno šlo za vrednost, za moralno vrednost, za počlovečenje sveta, ki je z vso svojo preprostostjo in jasnostjo vedno želel, da si svet na severu in jugu, vzhodu in zahodu poda roke v trajnem in neskaljenem prijateljstvu. In te moralne veličine se zave sleherni korak, ki vstopa skozi hišo cvetja, h grobnici.

Nemo se vije povorka, nemo se utrne solza in bolečina nenadno stisne srce, vse misli so tihe in tožne. In da se premaga potok solz, je treba iz izkušnje in dediščine preteklosti zreti v prihodnost.

In kje je tista živa, neomajno trdna prihodnost, v katero je treba verovati?

Ta prihodnost je v dekliških kitkah, ki se odraslo resno vzpenjajo po stopnicah proti grobnici; v resnobnem deškem obrazu, ki tu pozablja na nagajive igre in čuti, da se zdaj zdaj pokloni velikemu zgledu, življenjskemu vzoru. In ta otroška povorka, ki je

tako enaka tisočim povorkam iz naših šol, je struga, v katero se pretaka plemenita ideja in se v njej oplaja. Iz srca starega vaškega očaka, ki ob palici komaj zmora pot navzdol se pretaka svetla in vsemu humanemu človeštvu srčna ideja miru, sožitja in prijateljstva, v srce pionirke, ki strumoma stopa k višku.

In v tem, ko se tu, v hiši cvetja, srečujeta mladost s svojimi prvimi, tipajočimi iskanji in starost, z zakoreninjenimi izkušnjami, je smisel in pomen, je prihodnost ideje in polne,

jasne zavesti. Tu klije mlado srce kot seme, da bi se razraslo v cvet, v plod, v neuklonljivo drevo.

Tu je, po letu dni, neprekinjena struga njegovih ljudi, ki se zahvalno poklonijo govi veličini in lepoti, da bi spet odšli v realnost, v delovni vsakdan in nadaljevali z delom in plemenitimi idejami, ki so povezovalje njegove narode v boj za skupno, za človeka vredno prihodnost.

D. Sedl

LETOŠNJA REPUBLIŠKA PRIZNANJA OF Ivan Repinc

Ko so se tisto poletje sredi leta 1941 na Selški planini pri Repinčevem očetu, sirarju, ustavljali partizani, med njimi Tomaž Goddec, Jaka Bernard in drugi Bohinjci, je ognjevite besede o organiziranju odpora slovenskega naroda proti sovražniku poslušal tudi takrat še neosemnajstletni Ivan. Že v avgustu istega leta je na lastni koži občutil kaj je nemški okupator, saj so ga skupaj z očetom in drugimi zaradi sodelovanja s partizani zaprli v begunjske zapore; na srečo pa ni trajalo dolgo, ko so bili spet doma v bohinjskem kotu sicer ne več tako trdno prepričani, da vojna ne more dolgo trajati. Pa je bila dolga in krvava.

Potem je bilo medvojno obdobje Ivana Repinca, sodnika Vrhovnega sodišča SRS in letošnjega dobitnika republiškega priznanja OF podobno sto in sto mladim Gorenjcem, ki so zgrabili za puške, da bi osvobodili svojo zemljo. Zgolj naključje je, da so Ivana, mladega škojčevca, sprejeli v komunistično partijo prav na dan obletnice ustanovitve OF, 27. aprila 1943, ko je že partiza-

nil na Jelovici in sicer sprva v Gorenjskem odredu, nato je bil komisar čete na Pokljuki, nato pa v Serčerjevi brigadi, kot politkomisar čete pa še v Bračičevi brigadi, kjer je doživel znano novembrsko ofenzivo. Kmalu pa je zaradi slabega zdravja odšel spet nazaj na Gorenjsko, bil nekaj časa v Bohinju, nato pa je vse do konca vojne deloval v škojloškem okrožju kot član gospodarske komisije, bil pa je odgovoren tudi za agitacijo in propagando pri okrožnem odboru OF. 20. maja 1945 je bil imenovan za sekretarja okrajnega komiteja KPS Kamnik, v tem času pa je bil tudi predsednik okrajnega odbora OF in predsednik okrajnega LO Kamnik. Vsa kasnejša leta je opravljal odgovorne funkcije predvsem v Ljubljani, obenem pa je dokončal tudi gimnazijo, se vpisal na pravno fakulteto in leta 1955 diplomiral; bil je predsednik okrožnega sodišča v Kopru in v Kranju, od leta 1970 pa je sodnik Vrhovnega sodišča v Ljubljani. Med številnimi družbenopolitičnimi dolžnostmi velja omeniti članstvo v republiškem odboru SZDL, bil

je poslanec organizacijsko političnega zbora zvezne skupščine Jugoslavije med sedanjimi zadolžitvami pa so: predsednik častnega razsodišča pri slovenskem sodniškem društvu, predsednik komisije za zgodovino ZK pri OK ZKS Kranj, član predsed-

stva ZKB NOV Kranj, član MS ZKB NOV Gorenjsko, predsednik Pokrajinskega odbora aktivistov OF za Gorenjsko, član milicinskega odbora Gorenjskega odreda drugo.

Kot predsednik Pokrajinskega odbora aktivistov OF za Gorenjsko, to funkcijo opravlja že četrto leto, si še posebej prizadeva za zbiranje gradiva, pisanje in urejanje zgodovinskih del o NOB in revizija na Gorenjskem; res, da je to obsevanje družbenopolitičnih organizacij in strokovnih ustanov, vendar pa si je Pokrajinski odbor zapisal v program dela sodelovanje in spodbujanje zgodovinskega raziskovanja. »Zamisel o tem, da se vsa medvojna gorenjska okrožja kot za vso Gorenjsko izda monografija, ni va,« pravi Ivan Repinc. »Že vrsto let smo bili in bomo spodbujamo izdelavo zgodovinsko verne monografije, kjer bi bilo sodelovanje političnih organizacij in vseh ljudske oblasti ter splošne razmere NOB na Gorenjskem. Prav tako si prizadevamo za Gorenjski muzej revolucije in njah, kar se je sicer časovno nekoliko zamaknilo. Pomniki, naj bodo tako veliki begunjski zapori, skozi katere je šlo 12.000 slovenskih rodoljubov, ali dražbo bitka in druge bitke, morajo ob vseh drugih večjimi in manjšimi spomeniki ali ob označenimi pričanjih o uporih, potujenosti nasilju govoriti tako sedanjim kot prihodnjim generacijam o izjemni trdnosti, povezanosti in enotnosti, kar je narod znal pokazati v najtežjih časih.«

L. B.

Priznanje, ki obvezuje za naprej

Lovro Cerar, letošnji prejemnik priznanja OF za delovanje med osvobodilnim bojem in po njem, in za napredek pri gospodarskem razvoju občine Tržič, je še vedno aktiven. Pravi, da bi težko živel brez vsake aktivnosti, posebno še zdaj, ko je upokojen. Da ga prav to delo pomlajuje. Verjame mu, kajti borbi za lepši jutrišnji dan našega človeka je zapisal vse življenje.

Iz Zaloga pri Domžalah je doma. Iz ene najštevilčnejših kmečkih družin. Najmlajši, osemnajsti sin po očetu. In z naprednimi idejami se je srečal prav doma; vsi bratje so bili pri Sokolu...

Kot mizar se je leta 1940 zaposlil v tovarni Brumen — Thaler v Škofji Loki, sedanjih LTH. Ob okupaciji je Lovro že povezan s škojloškim prvoborcem Jožetom Zupanom. Prvo orožje, ki ga je Lovro prinesel z Jelovice, je izročil njemu. 1943. pa je Lovro že v partizanih, v Kamniško-Zasavskem odredu, kasneje v Šlandrovi brigadi.

Zaradi bolezni je potem kurir, kasneje premeščen v partizansko tehniko. Januarja 1945 je bil izdan in ujet, skušal je zapore od Domžal, Kranja, Škofje Loke in Begunj, nazadnje pa še taborišče Mauthausen.

Ko se je jeseni 1945. vrnil, se je takoj ves posvetil oživljanju partijske celice v tovarni Brumen-Thaler. Od 1947 do 1949 je bil predsednik Občinskega sindikalnega sveta Škofja Loka in član Okrajnega odbora OF Kranj, pa tudi predsednik krajevnega odbora OF za področje Dorfarji-Fara, kjer je tedaj živel.

Spomladi 1950 je v partijski šoli, medtem pa tudi že član takratnega okrožnega komiteja KP Kranj. Kasneje je bil izvoljen za člana občinskega komiteja KP Tržič, kjer je bil dve leti tudi sekretar komiteja, istočasno pa tudi član okrajnega komiteja KP, član okrajnega odbora OF v Kranju ter član Okrajnega ljudskega odbora vse do ukinitve kranjskega okraja.

Deset let, od 1952 do 1962 je bil predsednik občinskega ljudskega odbora Tržič, obenem pa štiri leta tudi poslanec v republiški skupščini.

Od 1962, ko je spregel na občini, pa do 1972, ko se je upokojil, je vodil tržiško Lepenko. Bil pa je v tem času tudi predsednik in nekaj časa podpredsednik občinskega odbora SZDL Tržič.

Vsa ta leta, čeprav upokojen, je še vedno v središču vseh družbenopolitičnih dogajanj. Še vedno ima osem odgovornih funkcij. Deloven, povsod prisoten. Ne moreva tudi mimo sedanje naše gospodarske situacije. Težko je razumeti, pravi, da se ne da doseči stabilnejšo rast tako pri gospodarstvu kot pri družbenem standardu. Odločno moramo po poti, ki smo si jo zastavili. Da bomo porabljali le toliko, kot ustvarjamo. Žal je ta zavest pri naših ljudeh še prešibka. Dokler te osebo ne udari, se ne zavedaš. Zaskrbljuje pa ga tudi mladina. Vsaj na tržiškem področju se z njo ne more pohvaliti. Na zborih občanov mladih praktično ni videti, celo v Zvezi komunistov je čutili njeno pasivnost. Slej ko prej bodo mladi morali zagrabiti za delo, tako na političnem kot na gospodarskem področju. Ne, ne pravi, da je mladina slaba. Morda so ji res posvečali premalo pozornosti. Vse se še da popraviti, le da bi zdaj vsi pošteno zgrabili. Tako, kot so nekoč...

Brez dvoma, republiško priznanje OF so v Tržiču podelili pravemu človeku. Veliko mu pomeni to priznanje. Vse njegovo zavzeto dolgoletno politično delo in gospodarska prizadevanja se zrcalijo v njem.

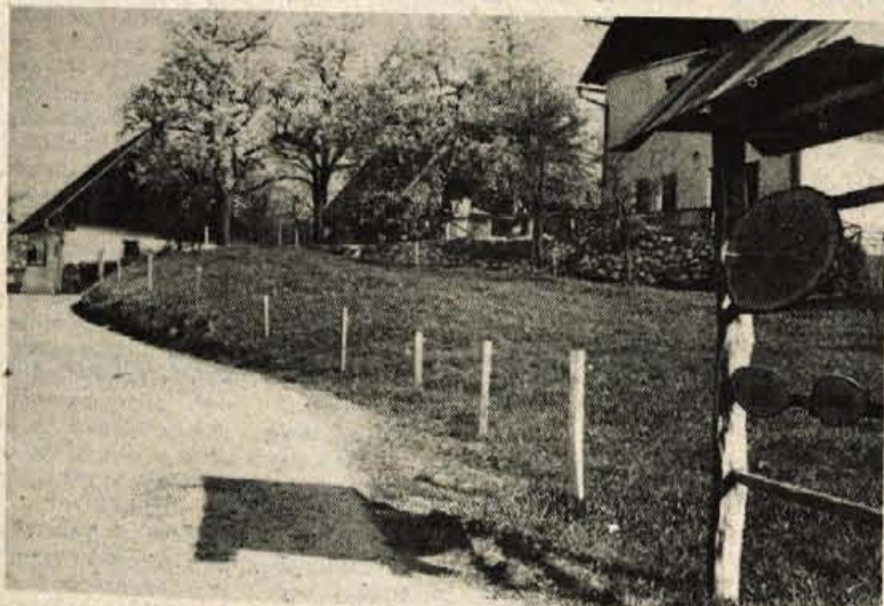

Obvezuje pa tako priznanje tudi za naprej. Delal bo, pravi, dokler bo mogel. Da je bil priznanje prav letos, ob 40-letnici OF, za katero je delal od njenih prvih znamenitosti je zanj še večjega pomena, še večje vrednosti.

D. Dolenc

Popotovanje od Vrbe do Žirovnice

V žirovniški osnovni šoli je z ustanovitvijo kulturnega društva Prešernov rod zrasla zamisel o Poti kulturne dediščine — Pot, ki so jo odprli lansko poletje, vodi mimo rojstnih hiš znanih umetnikov in drugih zgodovinskih pomnikov — Kipu Antona Janše v aleji slavnih rojakov pred šolo se bodo ob letošnjem prazniku Žirovnice pridružili še Čopov, Finžgarjev, Jalnov in Prešernov spomenik

Pot kulturne dediščine se začena v Vrbi

Žirovnica — V redkokateri slovenski krajevni skupnosti se je rodilo toliko pomembnih mož in zgodilo toliko velikih zgodovinskih dogodkov kot v žirovniški. Zato ni naključje, da so si nekako pred štirimi leti prav tod zamislili, kako bi kar najbolje ohranili svojo kulturno dediščino in njeno izročilo prenašali na mlajše rodove.

Takrat so v žirovniški osnovni šoli, danes ima ime po gorenjskem odredu, osnovali šolsko kulturno društvo Prešernov rod. Skupaj s pedagogom Slavkom Mežkom iz Žirovnice, ki se je zavzemal za organiziranje društva, so mladi razpredali misli o obliki razširjanja zanimanja med ljudmi za krajevne znamenitosti. Menili so, da bi bilo dobro povezati rojstne kraje literatov Prešerna, Finžgarja, Jalna in Čopa ter čebelarja Janše z označeno potjo. Ob tem naj bi pot vodila tudi mimo krajev, znanih iz starejše in novejšje zgodovine. Seveda, za uresničitev takih zamisli je bilo treba nemalo časa in tudi denarja!

Napisali so veliko prošenj za pomoč delovnim organizacijam in kulturnim ustanovam v jeseniški pa radovljiški občini. V akciji za zbiranje denarja se jim je pridružil tudi znani mojster planinske fotografije Jaka Čop, ki prebiva na Rodinah. Mnogi, najprej planinska društva, čebelarstva družina in šole, so se odzvali prošnjam. Kipar Bojan Kunaver je odstopil mavčni osnutek doprsnega kipa Antona Janše. Ob poti pred šolo so s prostovoljnimi delom uredili mali park in postavili pet stebrov z imeni slavnih rojakov. Na prvi steber v aleji slavnih rojakov, kot so poimenovali park pred šolo, so ob lanskem krajevnem prazniku odkrili spomenik Antonu Janši in Pot kulturne dediščine predali svojemu namenu.

Obenem z akcijo za postavitev spomenikov je potekala priprava vodiča Po poteh kulturne dediščine. Gradivo zanj so pripravili slavisti in zgodovinar iz šole ter arheolog iz tamkajšnjega kraja. Papirnica Vevče je podarila papir, radovljiška tiskarna pa je omogočila natis 4000 izvodov vodiča.

Turistično društvo v Žirovnici, ki je lani ponovno zaživelo, se je zavzelo za označi-

tev poti. Iztok Šušteršič iz Radovljice je izdelal lične miniaturne kozolce z zemljevidom poti in smerokazi. Na glavnih točkah ob poti so jih postavili lansko jesen, manjkata pa še dva kozolca na Breznici in več malih oznak na delu trase. Vseeno je že moč opaziti prve sprehajalce na poti.

Zanimivosti na poti

Prva točka na Poti kulturne dediščine je Ribčeva hiša v Vrbi, kjer je prijel na svet veliki pesnik France Prešeren. Tod je razen muzeja v Prešernovi hiši vredna ogleda starodavna Markova cerkev na gričku nad Ribčevo domačijo in zanimiva alpska vas s staro vaško lipo na sredi. Okrog nje še danes stoji 16 kamnov, na katerih so gospodarji modrovali o usodi srenje.

Od Vrbe gre pot čez polja in travnike mimo kužnega znamenja proti Rodinam. Tod si na ledini v ključih lahko ogledamo ostanke utrjene rimske kmetije, ki je nastala konec prvega stoletja. Vas Rodine, znana iz srednjega veka, se ponaša s Klemenovo cerkvijo iz 1707. leta, v kateri so dela domačih umetnikov Franketa, Pengova in Pustavrha. V vasi sta tudi rojstna hiša in grob pisatelja Janeza Jalna.

Po vaški stezi iz Rodin nadaljujemo pot v Smokuč, kjer se je rodil pisatelj Tomo Zupan. Zatem obiščemo partizansko taborišče Titova vas, ki je za Vrhom nastalo v zimi 1944/45. Prek Rebra pridemo v vas Doslovče, kjer stoji naslonjena v breg rojstna hiša pisatelja Frana Saléškega Finžgarja. Ogle- damo si muzej v hiši in se spustimo v so- sednjo Breznico.

V Honovi hiši sredi vasi so se rodili trije bratje Janša: Anton, Valentin in Lovro. Anton je bil učitelj čebelarstva na Dunaju in slikar. Na hiši je spominska plošča, na vrtu pa Janšev čebelnjak z umetno izdelanimi panjskimi končnicami. Sicer pa si lahko na Breznici ogledamo tudi dela Janeza Šubica, Ivana Metzingerja, Leopolda Layerja, Simona Ogrina in Ivana Pengova v Marijini cerkvi, pred njo pa spomenik Jožeta Plečnika padlim v prvi svetovni vojni. Na pokopališču

Nekateri od članov odbora za pripravo poti iz žirovniške šole

počivajo padli borci in aktivisti NOB, med njimi tudi prvi sekretar Skoja Dragoljub Milovanović, Prešernova mati, Finžgarjevi starši in prvi eksperimentist Janez Matič. V gozdičku ob novem naselju imata svojo galerijo in atelje slovenska akademska slikarja Adriana Maraš in France Bernik.

V Zabreznici, kjer so se rodili pravniški pisec Janko Dolžan in publicista Milica Dolžan ter Jože Sodja, si ogledamo spomenik Antonu Janši pred šolo, obiščemo Selo, rojstni kraj partizanskega pisatelja Jožeta Vidica, pa nadaljujemo pot v Žirovnico.

Nasproti vaške gostilne Pri trebušniku, nekdanjega lastnika je Janko Mlakar upodobil v delu Gospod Trebušnik, je rojstna hiša Prešernove matere Marije Svetina, le malo naprej, na sredi Žirovnice, pa rojstna hiša Prešernovega prijatelja Matije Čopa.

Iz Žirovnice krenemo še v bližnje Moste, kjer se z mostu vidi rojstna hiša Janeza Krstnika — Kersnika, deda pisatelja Kersnika. V bližini je spomenik 29 talcem iz begunjskih zaporov, ki so jih Nemci ustrelili zatem, ko so borci Cankarjevega bataljona porušili železniški in cestni most. V spomin na te dogodke so 1. julij izbrali za praznik žirovniške krajevne skupnosti.

Moste s staroslovansko nekropolo in okolica z Ajdno ter jamskim srednjeveškim gradom Turška jama v hribu Gojzdašnica bosta marsikoga privabili na daljši obisk. Kdor bo utegnil, se bo sprehodil v slikovito dolino Završnice, ali se celo povzpел na Stol, najvišji vrh, kjer je potekala narodno- osvobodilna borba.

Načrtno privabljanje obiskovalcev

Nekateri člani odbora za pripravo poti — Marjan Jemec, Anton Dežman in Slavko Mežek — iz žirovniške šole so med nedavnim pogovorom opisali njihova dosedanja prizadevanja in pojasnili načrte za bodoče. Predvsem so pomembne njihove akcije za

oživitev poti, za spoznavanje ljudi z

Pri tem gre za težnjo, da bi najprej dobra seznanili učence s kulturno in zgodovinsko dediščino tamkajšnjih krajev. Ob letošnjem slovenskem kulturnem prazniku učenci prvič pisali test iz poznavanja dediščine, v prihodnje pa bodo več učencev zlasti višjih razredov usposobili za spoznavanje na tej poti. Druga prizadevanja teko v smeri seznanjanja širše okolice s tamkajšnjimi zanimivostmi. V ta namen so letos poslali dilo vsem gorenjskim šolam in osnovnim šolam Tončka Čeč iz pobratenih Trbovelj vsaki značke slavnih mož in nalepke. Odziv je bil zelo dober, zato bodo v bodoče poslali pravo divo vsako leto po eni slovenski pokrajini. Zdaj že pripravljajo drugo, popravljenost dajo vodiča.

Razmišljajo tudi o načrtnejšem privabljanju obiskovalcev na posamezne točke poti. Tako bo Glasbena mladina Slovenskega letos priredila jesenske serenade v Marijini cerkvi v Vrbi, obstajajo pa prav tako možnosti za prirejanje občasnih koncertov glasbe. V odboru predlagajo, naj bi bila kulturna ustanova, morda jeseniška kulturna skupnost, takšno dejavnost vključila v svoj program, znamenitosti pa naj bi dajale vsebino delovanju raznih društev v krajevni skupnosti in občini.

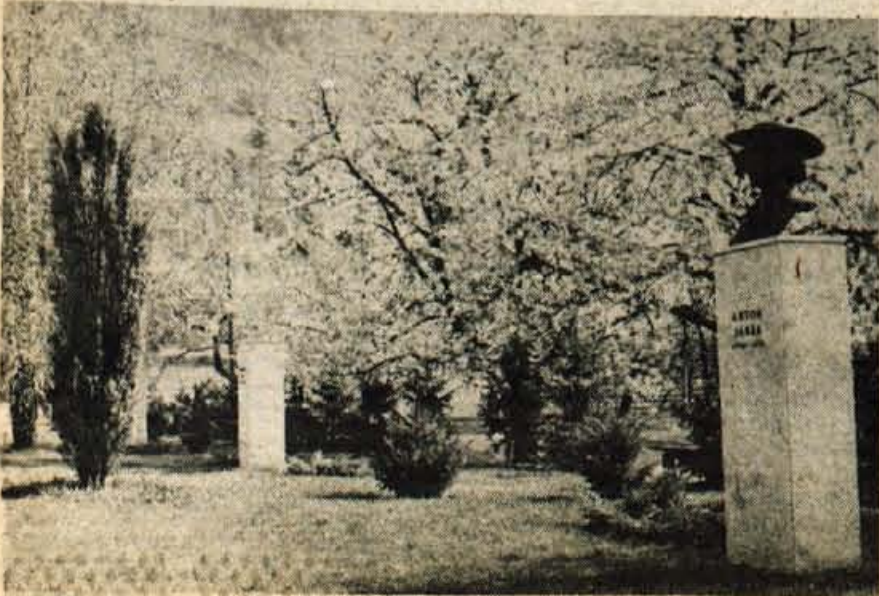
Aleja slavnih rojakov na poti kulturne dediščine bo ob letošnjem krajevnem prazniku Žirovnice dobila končno podobo. Za junij, ko se začena praznik in ima šola dan, pripravljajo prireditev, med katero odkrije še Čopov, Jalnov, Finžgarjev in Prešernov spomenik. Ob prazniku bodo tudi ogledali zapored priredili baklado po poti.

Na praznik se povsod pripravljajo, sebn v šoli, kjer s prostovoljnimi delovnimi akcijami urejajo park in okolico. Manj so njihova druga prizadevanja za ohranitev kulturnega izročila. Predvsem zato jih danes predstavljamo.

Besedilo in slike
Stojan Sajc

Miniaturni kozolec z oznakami poti stoji tudi ob končni točki pri Žirovnici

Kip Antona Janše je prvi v aleji slavnih rojakov

Ko pristane avion . . .

prav bi jih človek ne pričakoval toliko kot pri železnici, ki ima toliko in toliko postaj. Največkrat so za to krivi slabi vremenski pogoji ali pa preobremenitev flote. Prav v zadnjih letih, ko skušajo avione kar najbolj izkoristiti, ko naj bi bili ti čim večje število ur dnevno v zraku, prihaja tudi do zamud. In če ga pred prvim poletom zadrži tehnično vzdrževanje letala ali čakanje zaradi megle, ima potem zamudo cela veriga poletov.

Dve sezoni poznajo letalski prevozniki: letno od 1. aprila do 31. oktobra, ostalo pa je zimska sezona. Preko zimske sezone prepeljejo največ rednih potnikov, poslovnih ljudi, vključno s turističnimi potniki, v letni sezoni pa prevažajo največ ameriške potnike, ki jih za polete v Jugoslavijo prijavlja okrog 200 agencij širom po Združenih državah. Ti aranžmaji niso omejeni samo na Jugoslavijo, temveč tudi na vse naše sosednje dežele. Od nas imajo blizu na Madžarsko, v Avstrijo, Grčijo, ali pa polete še do Dubrovnika in Splita, pa se od tu podajo na križarjenje po Sredozemlju . . . Lansko sezono pa se je med Jugoslavlani pokazalo izredno zanimanje za New York in letalo je bilo dostikrat prebukirano.

Površen opazovalec vidi na letališču le stewardese, miličnike, pa carinike in morda še fante v modrem, ki jih ob avionu čakajo, da pokažejo svojo prtljago na vozičku, pa seveda stewardese in pilote v avionu. Druga stvar ni. Toda, boste verjeli ali ne, na tako majhnem letališču, kot je Brnik, je zaposlenih blizu 800 delavcev, ki združujejo delo v kaj različnih delovnih organizacijah.

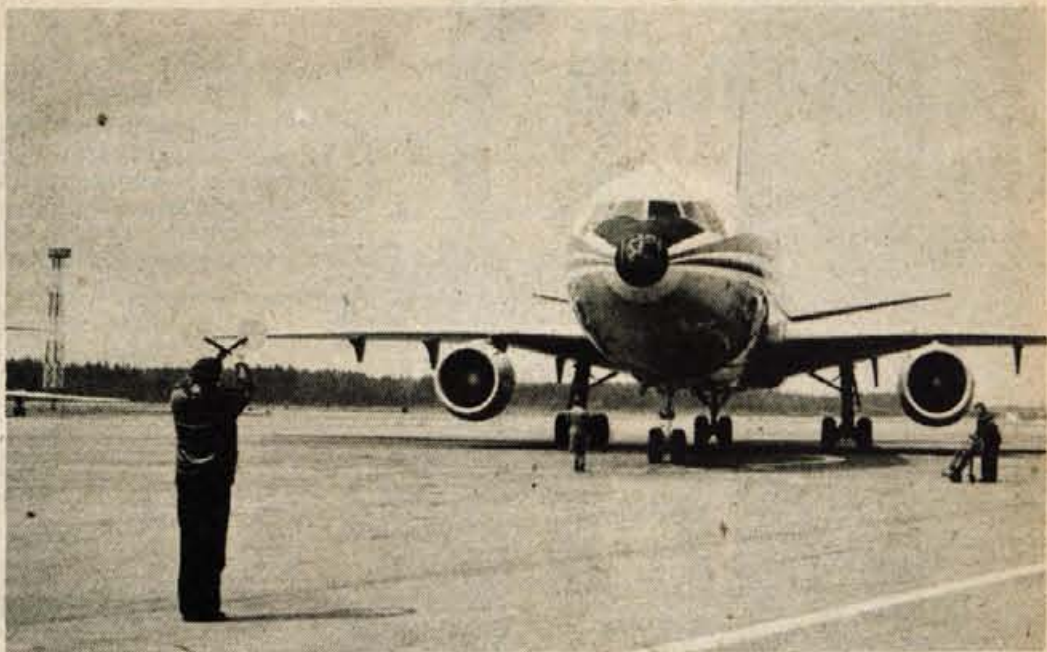
Aerodrom Ljubljana je gostitelj vseh teh, ki so tu potrebni, da vsak po svoje ureja stvari: prevoznikov kot je JAT, Inex-Adria, Aviogenex, špediterjev Intereurope, Transjuga in Feršpeda, Aerokluba Ljubljana, ki ima tu svojo delavnico, pa Petrola, gasilcev in seveda potovalnih agencij kot so Kompas, Alpetour, Avis, Inter-rent. In da ne pozabimo najpomembnejših: aerodromsko kontrolo letenja in meteorološke službe, ki je del republiškega Hidrometeorološkega zavoda Slovenije, pa carine in mejne postaje Ljudske milice ter letalske milice, ki skrbi tu za varnost, preventivo in eventuelno reševanje v nesrečah. Vsi objekti, pristajalne in navigacijske naprave, pista, platforma, skladišče, pa vse do letališke restavracije je Aerodromovo. Vsi ostali le koristijo njihove usluge. Na zunaj pa seveda izgleda, kot bi bilo to letališče ena sama firma, ena sama družina. Pa saj tudi so. Tako tesno so pri svojem delu in odgovornostih povezani med seboj, da eden brez drugega ne morejo. Zato bo tudi za naprej morda izgledalo potniku letališče kot ena sama nedeljiva celota.

Glede na našo zakonodajo o letenju ločimo pet vrst letov: domači brez prestopanja meje, čisti mednarodni let, ki prevažajo samo mednarodne potnike, kombinirani let, ki nosi potnike z dveh ali več mednarodnih linij, mešani let, ki nosi mednarodne potnike, pa mimogrede pobere še domače potnike ter tranzitni let, kjer potniki niti ne vstopajo, ne izstopajo, temveč je to le tehnični postanek, da se avion oskrbi z gorivom, vodo in podobnim. Vsak postanek se mora razvrstiti v eno teh linij, da se ugotovi, ali je potrebna kontrola potnih listov, prtljage. Tole naš, ugotavljam, bo mešani let.

V pilotovi kabini se posadka menja. Za polet v New York je vstopila nova, sveža. Devet ur letenja je pred njimi. Če je vreme slabo, lahko let traja še pol ure do uro dlje. Pilot, co-pilot in mehaniki še enkrat pregledajo številna stikala, lučke in signale v kabini. Avionu tečejo zadnje minute na trdnih tleh. Zdaj, zdaj se bodo zaprla vrata, odstranili bodo stopnice, umaknili se bo avtomobil, ki je pripeljal svežo hrano, umaknili se bodo čistilci, odpeljali bodo nakladalce, vozičke, cisterne.

Navodil s kontrole letenja v kontrolnem stolpu seveda ne slišimo, pa je prav tu verjetno še posebej razburljivo. Pri pristajanju in vzletanju je prav kontrola letenja najbolj zaposlena, saj mora poskrbeti za varen postanek, za varen vzlet, za pravo smer letala.

Mehanik na zemlji bo dal znak, da je spodaj vse v redu, še zadnji signali starterja pilotu in motorji bodo zahrumeli . . . Tako je. Pista je spet spraznjena, avion se počasi usmerja proti osrednji stezi, ob boku se v soncu še enkrat srebrno zasveti napis »Ni-

All veste da . . .

. . . ima JAT, naš največji letalski prevoznik 26 letal, od tega 13 DC-9, 7 B-727 (boeingov), 4 B-707 in 2 DC-10. Ta flota predstavlja 3654 sedežev in zmora sprejem 270,3 tone tovora. V letu 1979 so ti avioni preleteli 41.502.655, lani pa 42.610.255 kilometrov razdalj. Jatova letala so bila leta 1979 v zraku 67.916 ur, lani pa 67.986 ur. Imeli so pa v letu 1979 28.303 pristanke, lani pa 27.410 pristanke.

Jatovi avioni lete na 42 domačih, 82 mednarodnih in 3 intercontinentalnih linijah. V evropskem prostoru predstavljajo v letalskem tržišču 3 odstotke, v svetovnem pa 1 odstotek, kar pri vsej tej množici letalskih družb v svetu ni malo.

Morda še to, da so v letu 1979 prepeljali 3.379.628 potnikov, lani pa zaradi neugodnih gospodarskih gibanj in podražitve goriva nekoliko manj, točno 2.888.846 potnikov. Prepeljali pa so leta 1979 22.122 ton tovora, lani pa 21.401 tona. Zanimiv je tudi podatek, koliko poštnih pošilk so prepeljali po zraku: 1979. 845 ton, lani pa 985 ton.

Na ljubljanskem letališču je bil v letih 1964—1980 po številu pristankev JAT s svojimi avioni udeležen v poprečju z 41 odstotki, po potniškem prometu z 59 odstotki, po tovarnem pa s 64 odstotki.

Vseh potnikov je bilo preko brnškega letališča v letu 1980 prepeljanih 587.650, od tega na Jatovih avionih 257.223. Tovora pa je bilo vkrancano skupno 6.110 ton, od kate-rega so Jatovi avioni prepeljali 3.185 ton.

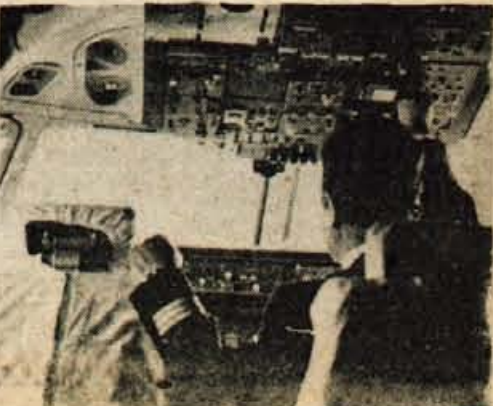
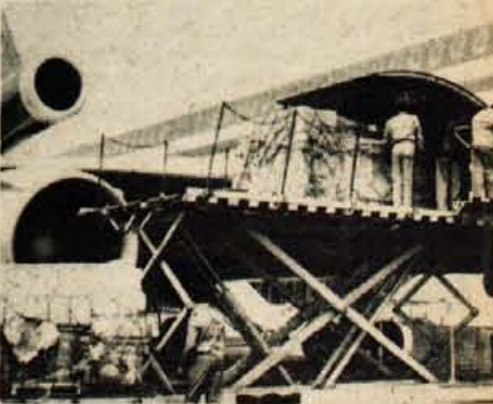
kola Tesla» in že nam pokaže rep . . . Trije motorji s potisno silo po okrog petindvajset ton hrume in buče in tam doli, na spodnjem koncu piste, potegnejo velikana v zrak . . .

Prijetno zamolkli glas iz zvočnika že napoveduje Interflugovo letalo iz Vzhodnega Berlina . . .

Na pristajalni stezi skoraj ni miru. Letna sezona je že tu. Samo Jatova letala poletijo dvajsetkrat na teden v Beograd, po trikrat v Split in Dubrovnik, dvakrat v Sarajevo, petkrat v Skopje. Širokotrupni Jatovi avioni povezujejo ljubljansko letališče z New Yorkom, Clevelandom in Chicagom ter enkrat tedensko s Torontom. Pogosti so leti tudi po Evropi: trikrat na teden v Amsterdam, po dvakrat v London in Zürich, petkrat v Frankfurt . . . Pa prištejmo še polete ostalih naših letalskih prevoznikov in tujih letalskih firm, ki so tu vse pogostejše. Veliko bi jih našli. In vsako letalo potrebuje svoj čas, da ga izpraznijo, natovorijo, pripravijo za nov polet. Vedno znova se pričena borba s časom . . .

Da bi bili le vsi ti pristanke, vzleti in poleti SREČNI!

D. Dolenc

Zanimivo je bilo ta petek dopoldne v avli letališča. Pravkar se je ob okenski stali skupina malih smučarjev. Zagovorniki obrazov so se zgrnili okrog stewardes, da bi oddali prtljago. Stewardese so dovolinice za na pisto. S katerih smučič le? ugibam. Z Jahorine? Prijetno zamolkli ženski glas v avli. Iz Beograda, ki bo poletela naprej v New Yorku . . .

Tega smo čakali. Ne zato, da bi z njim, temveč, da bi bili priča vsem, ki jih na letališču sproži prihod velikana med letali, ki v svoji sprejme pravo množico potnikov, pa več ton tovora.

Metod Dernič, Podnartčan, potniškega in blagovnega prometa na Brniku nam je preskrbel potrebne informacije, da smo na pisti lahko nemočno čakali in se približali velikani, ki se najavljajo. Še ovinek in velika ptica, ki je postajala vse večja, se spustila na zgornji konec pristajalne ste-ze. Je slišati zaustavljanje motorjev, zaviranje.

Pista je oživala v pričakovanju. Od letališča so se zdaj utrgali gasilci, v stalni pripravljenosti, letališki »par-ki« in velikima rumenima loparjema kaže do kod naj pripelje svoj avion. Pre-loparka sta znak za »stop«. Že pe- stopnice za potnike, vozičke za prtlja- drugega konca že vlečejo cevi za rezervoarjev z gorivom. Na delu mehaniki, ki hite pregledovati po- dele aviona, če je vse v redu. Tu že nakladalci, ki v spodnji del avi- trebuha spravljajo tovore v kon-

10 spravi ogromno v svoj trup, toda mora biti pravilno porazdeljen, avion moramo obtežen. Poseben načrt ima, prtljago vanj kontejnerje. Jatova bla- leta pove, da danes vkrcajejo za New York 4.557 kilogramov pohištva, elek- delov, aparatov in usnjene konfek- Za naročnike onstran luže. Morda je tega namenjenega tudi največji bla- Macy's v New Yorku, kjer si že leti lahko kupil naše stole, naš kristal in kaj drugega.

Potnikov je tokrat bolj malo. V širokem letališču je razdeljen na oddelek za kadic- kadilce, jih je le nekaj deset, čeprav velikana naenkrat lahko ponese čez

Pista pa se ob avionu bje bitka s smučarji. Že tako ali tako je avion v zamudi. Je prekasno priletel. Nekaj zamud imel tudi zaradi težav pri pristajanju, zaradi močnega vetra moral narediti krož, 45 minut imajo tokrat časa za polnjenje z gorivom, za n- Z novimi dviznimi nakladalci je hitro opravljeno in če je bilo še časom prav tu ozko grlo, zdaj ni več. Časa zamudijo zdaj z natakanjem 80 ton goriva potrebuje letalo do New Yorka, vsega skupaj pa ga v rezervo- lahko sprejme 111 ton, 252 ton pa sme avion največ skupne teže v poletu. Če smo že pri zamudah, povejmo da so tudi pri avionih pogoste, če-

Miko veliko je letalo DC-10 je na oko z njegovim starejšim a dosti manjšim letalom DC-9 težko primerjati. Bolj zgovorne pa so številke. DC-10 ima razpon kril 51,97 m (DC-9 28,5 m), visoko je 17,61 m (DC-9 8,40 m), dolgo 46,48 m (DC-9 36,40 m), sprejme 282 potnikov (DC-9 115), leti s hitrostjo 850 km na uro (DC-9 850 km na uro) 12.800 m visoko (DC-9 10.670 m) in prevažuje 110.994 kg goriva (DC-9 13.925 kg).

ZDAJ JE ČAS, DA SE ODLOČITE KAM LETOS NA POČITNICE

Da vam olajšamo izbiro kraja, kjer boste letos preževali svoj dopust, vam posredujemo ponudbo počitnic v domovini in tujini, ki so jo pripravile turistične agencije Inex, Kompas in Yugotours. Nekajletne izkušnje so verjetno tudi vas prepričale, da se za počitnice odločate že spomladi in ne zadnji trenutek, ko je izbira zaradi zasedenosti ponavadi že zelo skromna.

Tunizija

INTERNATIONAL TRAVEL SERVICE
ITST
TRAVEL OPERATOR

SCHENGEN

Hammamet
Sousse
Djerba
Tozeur
Kairouan

INEX

INEXOVA PONUDBA POČITNIC

TUNIZIJA VEDNO BOLJ PRIVLAČI JUGOSLOVANE

Potovalna agencija Inex iz Ljubljane že vrsto let organizira počitnice v prijateljski Tuniziji, ki jo je spoznalo že precej slovenskih dopustnikov. Dokaj bližnja dežela, ki je zaradi izredne klime (kopalna sezona se začne že v maju) in pokrajinskih, zgodovinskih in drugih znamenitosti privlačna za turiste, bo z izrednim letalskim mostom celo poletje povezana z Brnikom. Počitnice, ki jih v Tuniziji nudi Inex, so zaradi ne previsokih cen dostopne širšemu krogu počitničarjev. Na voljo so sedem in štirinajstdnevni aranžmaji v hotelih v Hammametu in Soussu. Vsi hoteli ležijo neposredno ob prostranih plažah, njihovo udobje in gostinske usluge pa slovenski dopustniki že poznajo, saj jih je v preteklih sezonah tam bilo že precej. Povsod so na voljo igrišča za tenis, mali golf, odbojko in drugi objekti za rekreacijo. V vseh hotelih je tudi poskrbljeno za zabavo.

Omenimo naj še, da za otroke od dveh let plačate samo 700 din za prevoz, s tem da nimajo svojega sedeža v letalu in tudi ne polnih penzionov. Za otroke od dveh do osmih let pa plačate nekoliko nižjo ceno.

HOTELI		Pred in posezona 14. 04. - 30. 06. 22. 09. - 27. 10.		Visoka sezona 30. 06. - 01. 09.		Vmesna sezona 01. 09. - 22. 09.	
		7 dni	14 dni	7 dni	14 dni	7 dni	14 dni
EL BOUSTEN Hammamet	PRHA	8.610	12.940	9.450	14.560	9.250	14.260
CONTINENTAL Hammamet	PRHA	10.410	16.340	11.250	17.910	10.950	17.610
SOUSSE PALACE Sousse	KAD	8.810	13.140	9.650	14.760	9.450	14.460
OTROCI 2-8 LET							
EL BOUSTEN Hammamet	PRHA	7.030	10.290	7.760	11.440	7.560	11.240
CONTINENTAL Hammamet	PRHA	8.400	12.620	9.220	13.970	8.920	13.670
SOUSSE PALACE Sousse	KAD	7.230	10.490	7.960	11.690	7.760	11.440

Doplačilo za kadi: 320 din za 7 dni oziroma 640 din za 14 dni. Doplačilo za pogled na morje: 320 din za 7 dni oziroma 640 din za 14 dni. Doplačilo za enoposteljno sobo: 1280 din za 7 dni oziroma 2.560 din za 14 dni.
Zgornja cena so v dinarjih. Počitnice je moč plačati v več mesečnih obrokih, po vplačilu akontacije, vendar mora biti zadnji obrok plačan pred odhodom na počitnice.

Prijave za Inexove počitnice v Tuniziji in na Jadranu majo poslovalnice Inexa in pooblaščenih agencij (Alpetour, Kompas, Generalturist, Kvarner ekspres, Sap-Viator), kjer se lahko tudi prijavite.

ŽELIMO VAM PRIJETNE POČITNICE

POČITNICE NA JADRANU

Zanimivo je, da letos večini desetdnevne počitnice na Jadranu, nekaj paketov pa tudi sedemdnevne počitnic. Prevoz je letalski v lastni režiji.

Na voljo so vam bungalovi in apartmani. Na Kukljici na otoku Ugljan. Prevoz je v lastni režiji, v vseh paketih pa vam na voljo tudi avtomobili. Desetdnevno bivanje v lastni režiji stane za odrasle v predsezoni 3.960 din (tudi po 23. 11. 1981. sezoni pa 5.860 din. Za otroka popust, odvisno od starosti).

V organizaciji Inexa so živite počitnice tudi v Kaštelu Stafilju pri Splitu. Tam vam letalske pakete v lastni režiji nudijo hotelu Resnik in Kaštelu Stafilju. V paketih so tudi privatnih sobah prve klase, možno pa jih je tudi prevozom v lastni režiji.

Na voljo so vam devetdnevni paketi, ki stanejo v holetu Resnik v Kaštelu za 9 dni 5.920 din (v lastnim prevozom) za letalom 6.220 din. 4.980 din (v lastnim prevozom) za letalom pa 5.220 din (v lastnim prevozom).

POLETJE '81
GIPER, GIGLIA, SPANIA

YUGOTOURS

Obe brošuri: Potovanje v Sovjetsko zvezo in Poletje '81 sta vam brezplačno na voljo v vseh turističnih poslovalnicah na Gorenjskem (Alpetour, Kompas, Generalturist, Kvarner ekspres, Sap-Viator), kjer se lahko tudi prijavite!

Letošnji program počitnic so v Yugotoursu pripravili na podlagi dolgoletnih izkušenj in nudijo skrbno izbrane hotele v najbolj znanih počitniških centrih v Španiji, Grčiji in na Cipru. Cena aranžmaja je sprejemljiva, saj je prevoz do kraja počitnikovanja z direktnim letalom iz Jugoslavije. V vseh krajih bodo stalni predstavniki Yugotoursa, ki bodo skrbeli za dobro počutje gostov. Program letošnjih počitnic je pripravljen tako, da bodo z njim lahko zadovoljni tako tisti, ki bi radi imeli na dopustu mir, kot tisti, ki bi radi obogatili dopust z zabavo in razvedrilom.

V Španiji so vam na voljo počitnice v svetovno znani Palmi de Mallorci in na Ibizi. Tako na Mallorci kot Ibizi lahko izbirate med petimi hoteli, prevoz pa je letalski (z Brnika).

Mallorca, katere glavno mesto je Palma, je po legendi nastala nekoč, ko se je delček sonca odkrušil in padel v Sredozemsko morje. Zaradi izredne klime je že nekaj časa med vodilnimi ponudniki oddiha v Sredozemlju. Poleti skoraj nikoli ne dežuje, pred prehudo vročino vas bo obvarovalo zelenje in stalni topel vetrič, ki blagodejno vpliva v vročih dneh.

Ibiza je razmeroma majhna. Čeprav je španska, je na njej ohranjenih veliko arabskih vplivov in navad. Če ne drugje, boste to opazili pri gradbenem stilu. Na otoku so čudovite plaže, slikovite vasi in dobre ceste, in seveda ogromno sonca.

V Grčiji vam Yugotours nudi počitnice v Atenah in na Kreti. Turistično naselje, kjer bodo počitničarji nastanjeni je prav-

zaprav ca. 20 kilometrov oddaljeno od središča Aten. Lepa peščena plaža, možnost zabave, razvedrila in obiska Aten in njenih najpomembnejših znamenitosti (Akropola, itd.) obetajo res prijeten dopust.

Kreta je otok mitov in legend, tisočletne zgodovine, pa tudi dežela sonca in jasnega neba, zelenja, dobrih vin in čudovitih pesmi. Gurmane in tudi ostale navdušuje z izvrstno izvirno grško hrano. Na izbiro so vam štirje hoteli v različnih krajih, vsi v neposredni bližini plaž. Prevoz do Krete je letalski z Brnika.

Čas trajanja počitnic, ki smo jih navedli je različen. Na Mallorci in Ibizi so vam navoljo sedem- in štirinajstdnevni paketi. V Atenah so na voljo štirinajstdnevni paketi, na Kreti pa sedem- in osemdnevni z možnostjo dodatnega tedna.

Moskva

Med vsemi jugoslovanskimi turističnimi agencijami, ki prirejajo izlete v Sovjetsko zvezo, ima najbogatejšo izbiro programov Yugotours. Programi obsegajo vse kraje, po katerih je največje povpraševanje.

Pri vseh turističnih agencijah in v poslovalnicah vam je brezplačno na voljo barvna brošura s predstavami mest in pokrajin ter različni programi za obisk teh krajev v Sovjetski zvezi.

Naši izletniki se najraje odločajo za klasične ture z obiskom Moskve, Leningrada in Kijeva v različnih variantah. Tudi vikend paketi v Moskvi zaradi nizke cene vzbujajo pozornost. V zadnjem času pa se je povečalo zanimanje

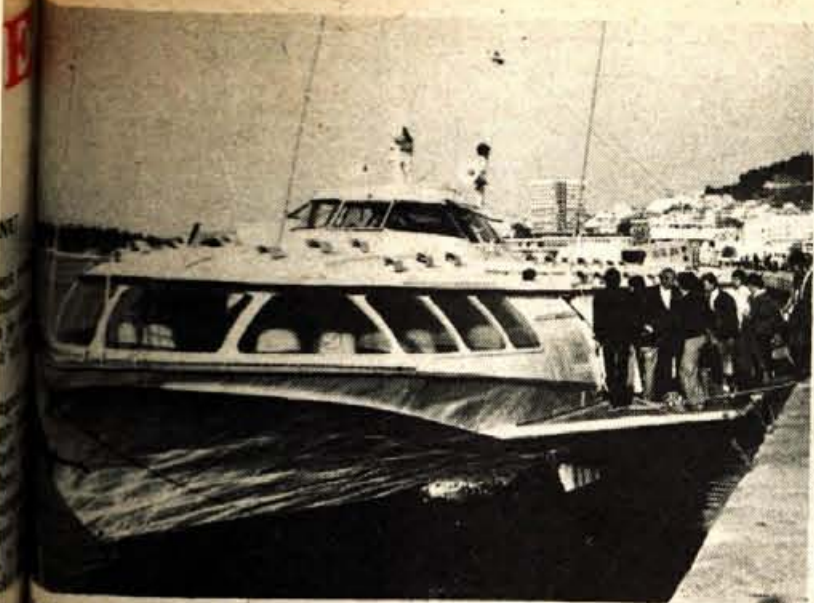
za daljše izlete, na katerih izletniki obiščejo tudi kraje globoko na jugu in v notranjosti Sovjetske zveze. Na voljo je program z obiskom Moskve, Samarkanda, Buhare, Taškenta, Alma Ate, podoben pa mu je izlet, v katerega je vključen obisk Moskve, Erevana, Tbilisija, Taškenta, Buhare in Samarkanda. Omenimo naj še 12-dnevno potovanje z letalom, na katerem izletniki obiščejo Moskvo, Bratsk, Irkutsk in Ulan Bator.

Leningrad

Kijev

...poletu in ogledu Splita smo se vkrkali na gliser.

...smo se srečali z ribiči

...več kot 90 kvadratnih kilometrov, ima najvišjo nadmorsko višino 567 metrov. Je otok vinogradniški ribštev ter v novejšem času pridelovalcev zelene zelenjave in vugavi, je bil kraj, kjer se je rojevala nova Jugoslavija je otok, ki je dobesedno posejan z zgodovinskimi kraji in objekti, saj je bil do osvoboditve Beograda (oktobra 1944) prestolnica nove Jugoslavije; je otok, ki je bil pretrd oreh za Hitlerja, saj ga ni nikoli osvojil; je otok, ki obiskovalca prevzame in obogati z novimi spoznanji.

OBISK NEOSVOJLJIVE TRDNJAVE IZ NOB - OTOKA VISA

Preteklo soboto je v organizaciji Kompas prva skupina izletnikov obiskala VIS - enega najlepših otokov na Jadranu. Izredno hiter skok do Visa, pristrana dobrodošlica domačinov in odlična organizacija so navdušili udeležence dvodnevnega obiska Visa. Ob slovesu s toplima in sončnega Visa smo dobre volje ugotovili, da je bil izlet enkratno doživetje.

Pred Titovo petino nam je prvoborec Ante Repanjič obudil svoje spomine iz najsvetlejših dni naše revolucije.

Znamenito mesto, na katerem je Tito prvič v govoru dejal: »Tujega ne čemo, svojega ne damo!«

Prespali smo v novem hotelu v Komiži. V njegovi bližini je čudovita plaža, ki skupaj z udobnim hotelom predstavlja idealno mesto za počitnice.

Na stadionu, kjer je Hajduk igral svojo prvo tekmo med NOB, sedaj arheologi izkopavajo antične ostanke.

KOMPASOVE POČITNICE 1981 - KORZIKA - OHRID - JADRAN

POČITNICE NA OHRID TUDI NA PRAVE POČITNICE

...ki ga je pretekla leta Kompas vzpostavil med Brnikom in Ohridom samo v jeseni, je omogočil samo v lanskem letu skoraj 9.000 slovenskim izletnikom dokaj udoben obisk Ohrida, bo letos Kompas (in seveda prevoznik Inex Adria Aviopromet) vzdrževal leti.

...počitničarjem, katerim je bila do sedaj južna Makedonija, ki slovi po ugodnih letovanih jezerih in čudoviti naravi, zaradi oddaljenosti in neprikladnih zvez skoraj nedostopna, ponuja prijetno doživetje - poletne počitnice ob Ohridskem jezeru.

...je rezerviral zmogljivosti v hotelih Biser, Metropol in Desaret. Hotel Biser je A kategorije, leži neposredno ob obali, gostje pa se lahko kopajo tudi v 1,5 kilometra oddaljenem jezeru Livadište, kjer lahko tudi koristijo penzijsko kosilo. Tudi hotel Metropol je A kategorije in leži neposredno ob Ohridskem jezeru, v bližini mesta Ohrid. Hotel Desaret pa je B kategorije. Je skoraj nov in ima B kategorijo. Leži tik ob čudoviti plaži.

...manj (ista za vse hotele) je za 8 dni 5.600 din, za 15 dni pa je 9.750 din. V cene je vključeno letalski prevoz Ljubljana-Ohrid-Ljubljana, letalske takse, polni penzioni, turistični avtobusni prevozi z letališča Ohrid v hotel in nazaj ter vodstvo. Otrok do 12 let starosti ima 30 odstotkov popusta, dva otroka do 10. leta pa plačata ceno enega odraslega (50% popusta).

...bodo pripravili izlete in ogleda (Ohrid, Mavrovo, Prespansko jezero, Kruševo, ...), avtobusni prevozi pa bodo gostje veselili Kompasove poslovalnice Rent a car, kjer bodo lahko najeli avtomobile, čolne, kanuje, pedaline in deske za jadranje.

- počitnice na Ohridu lahko poravnate tudi na obroke
- za ljubitelje kampiranja nudi Kompas samo prevoz do Ohrida in nazaj, v avto-kampu pa jim bo rezerviral prostor
- v vseh poslovalnicah in pri pooblaščenih agencijah vam je na voljo podroben program
- odhodi so vsak petek v juliju in avgustu
- temperatura vode v Ohridskem jezeru je v juliju in avgustu ca. 25 stopinj

TUDI NA KREDIT

Za vse aranžmaje, ki so navedeni v brošuri »počitnice 1981 letovanja«, nudi Kompas turistični kredit, toda le v primeru, da cena presega 4.000 din.

Letovanja kreditira za dobo 12 mesecev in sicer: do 6 mesecev, če vrednost letovanja ne presega 15.000 din in od 6 do 12 mesecev, če vrednost letovanja preseže 15.000 din, vendar le do 50.000 din. Kredit odobravajo poslovalnice Kompas.

Lahko pa se tudi brezobrestno samokreditirate. Kako? Zelo enostavno - čim prej vplačate akontacijo (1.200 din po osebi), razliko do polne cene pa lahko plačujete v poljubnih obrokih, 8 dni pred odhodom pa morate imeti poravnano polno ceno.

počitnice 1981 letovanja

- V vseh poslovalnicah Kompas in pri pooblaščenih agencijah vam je brezplačno na voljo barvna brošura, v kateri je predstavljena Kompasova ponudba počitnic in letovanj v domovini za letošnjo sezono. Ponudba obsega kraje ob obali od Ankarana do Ulcinja, zdravilišča, oddih ob jezerih in v planinah ter kmečki turizem, skupaj v 103 krajih po vsej Jugoslaviji. Kompas je za vas rezerviral hotelske sobe, bungalove, apartmaje in zasebne sobe. Izbiri krajev in namestitve je Kompas posvetil največ pozornosti, poleg tega pa počitnice in letovanja nudi po ugodnih cenah, ki bodo dostopne kar najširšemu krogu ljudi. V brošuri je tudi vrsta koristnih napotkov in informacij o krajih, kjer so vam na voljo počitnice. V njej pa so tudi nasveti za prvo pomoč, kako z otroki na potovanje in drugo.

INFORMACIJE IN PRIJAVE: vse Kompasove poslovalnice in pooblaščenice agencije

Počitnice na KORZIKI

...otok lepote najbolj poznamo kot Napoleonov rojstni kraj, manj pa je bila do sedaj znana kot otok s čudovito klimo, bujnim zelenjem, peščeni plažami, mnogimi zanimivostmi in znamenitostmi - počitnice.

...prvič Slovincem omogoča Kompas. Svojo ponudbo predstavlja v barvnem prospektu, v katerem so poleg cen tudi ostale potrebne informacije in ilustracije. Nastanitev je v hotelu v glavnem mestu Ajaccio v bližnjem turističnem naselju Terra Bella. Odhodi so vsak petek od junija do septembra.

KAKO SO BLEJSKI POTAPLJAČI AVTO IZ JEZERA VEN SPRAVLJALI

Blejska regata potopljene »alfe«

V letošnji, pasje mrzli zimi je blejsko jezero podolgem in počez trdno, domala nepropustno zamrznilo.

»Tank bi vzdržala tale ledena skorja,« so bili ponosni Blejci, spet enkrat srečni nad neomadeževano belino, ki je povsem zakrila skozi vse letne čase zelenosivo, rdečo, rjavo gnojnico, ki ji kaj več zakaj še vedno pravimo alpski jezerski biser.

Ker smo se na ta »tankovski« led poganjali z vseh koncev in krajev, radoživo zastoj drsali, rekreacijsko dričali na otok brez nadležne vstopnine in ker smo skratka trumoma teptali po blejskem ledu, so nas Blejci jeli previdno opozarjati, da počnemo, kar že počnemo, povsem na lastno odgovornost. Dobro pač poznajo jezersko zamrznitev in vedo, da led vendarle ni povsod tako trden, kot se zdi. Minili so pač dobri, stari časi in dobre stare zime petdesetih let, ko je v mrazu drevje pokalo in ko je bila tudi jezerska skorja trdna kot kamen-kost.

Če se ne motim, letos nihče ni neprosto-voljno čofnil skozi ledeno lukno v hladno blejsko kopel; s svetlo izjemo voznika, ki si je srčno in neustavljivo zaželel avtomobilske dirke od Zake do otoka. Z dobrimi zimskimi gumami je najbrž šlo po jezerskem snegu in ledu kar dobro — dokler je šlo! Tam, nekako na sredi od Zake do otoka, pa se je jezerska skorja muhasto uprla, rekla: jok, brate in resk in pok in kljun vozila »alfa-romeo« se je nagnil, blejskim teminam in globočinam naproti. Voznik in sopotnik sta srečno urno izskočila, vozilo pa je goltala in pogoltnila široka razpoka.

Adijo »alfa«! Adijo do pomladi, ko bo sonce pregrelo led in ko te bodo hočeš nočeš morali spraviti na svetlo. Do tedaj počivaj v miru, v gostoljubni družbi vse navlake in nesnage, ki ti jo v izobilju ponuja blejsko jezersko dno. Spogleduj se z odsluženimi kolesi, stoli, omarami, štedilniki, konjskimi vpregami — konja z vprego je hudirjevo težko spraviti ven — kopalnimi kadmami in morda te sem in tja pride povohat kakšna zastrupljena in napoli še živa jezerska ribica!

sko obrambo. Druge pomoči je premalo, če le pomislimo, da jih v zdajšnji »tauharški« opremi običajno zebe kot cucke: ko jim voda pride za vrat in pod obleko, jo mora telesna temperatura šele ogreti. V svetu pa se že zdavnaj poganjajo pod vodo z rezervo ogrete vode pod obleko.

In osem blejskih gibčnih »žab« se je v oblačnem sobotnem dopoldnevu odločilo, da »zagvišno« spravijo nesrečno in zapuščeno »alfa« z dna. Lastniku je zažugala in društvo za podvodne dejavnosti Bled poklicala sama radovljiška sanitarna inšpekcija. Ni, da bi alpski biser, pa naj bo že kakršenkoli hoče, dodatno onesnaževala še »alfa«, polna olja in bencina. Več ali manj znano je, da liter olja ali bencina zasmradi in vsestransko onesnaži na desetine litrov vode.

Pa smo šli — »tauharji« pod vodo, da natančno ugotovijo podvodno parkirišče »alfe«, mene pa so vzeli za zgago in nebodigatreba, kajti na podvodne dejavnosti se spoznam le toliko, da vem, da je treba krepko zatisniti nos in tesno zapreti oči, če si že po sili razmer pod vodo.

Dvajset metrov globoko je potapljače pasje mrazilo ...

Prihaja ...

Ko je bila parkirna lokacija na streho obrnjena »alfe« natančno znana, je šlo pošteno zares. Ko se je prvi potapljač dvignil nad gladino, sporočilo ni bilo kaj prida ohrabrujoče: avto je s prvim delom globoko v mulju. Nihče v čolnu ni zajavkal, bilo je kar nekako samoumevno.

Medtem ko se zunaj sonce ni in ni hotelo prikazati in je veter mrazil do kosti, so potapljači dvajset metrov globoko privezovali padalo na spodnji konec vozila. Podvodno padalo, ki napolnjeno dvigne tono in še več. Na štirih koncih, navzkrižno, je bilo treba padalo pošteno pritrditi in napolniti. Previdno smo s čolnom krožili okoli mehurčkov, ki so nakazovali, kje so potapljači. Bilo bi seveda edinstveno, če bi se neprevidno znašli tik nad mestom, kjer bi iz vode nenedoma vzkipele padalo, dvignilo naš gumijasti čoln in nas pometalo v osvežujoče blejsko jezero. Edinstveno doživetje, a kaj, ko pri vsej dobri volji nismo imeli nobenega smisla za nenadne mokre pustolovščine.

Z dna se je vrnil prvi potapljač: zmanjkalo mu je sape, jeklenko je bilo treba napolniti. Voda na dnu je bila hudičevo mrzla, vsi so porabili več zraka kot navadno, vsi so bili hudo premraženi. Na dnu so uporabljali svetilke, kajti vidljivost je bila nična. Bolj tipali kot videli so hrbtno stran avtomobila, pa vendar so uspeli »alfa« navezati. Le padalo je bilo treba do konca še napolniti ...

In po drugem potapljaškem spustu, pet minut zatem, ko so potonile zadnje črne plavuti, se je nekje na sredini od Zake do otoka zapenila jezerska voda. Mehurčki so nakazovali, da se »alfa« dviguje, nezadržno

Najprej je bilo treba ugotoviti »lokacijo« potopljene »alfe« ...

polzi navzgor, za padalom. In ko je švignilo rumeno padalo iz vode, so si oddahnili. Akcija je upela, tudi v moje zadovoljstvo, kajti veter je bil že skrajno zoprn, tako, da mi je naglas prihajalo na jezno misel, kako vendarle morejo biti vozniki tako nespametni, da se poganjajo po varljivem ledu. Bila je seveda le akcija, za potapljače dobra vaja, na nekoga pa se vendarle moraš zneisti — če te pa ne po lastni krivdi do kosti zebe.

»Alfo« je vlekel motorni čoln ...

Popotovanje do brega

Potapljači pa niso rekli ne bev in ne mev, čeprav so bili desetkrat huje premraženi. Veseli so bili, razposajeni, odlično jim je uspelo. Po svoje bi jim kar zavidal: s tistimi doma pošitimi oblekami, oguljenimi rokavicami, med jeklenkami, ki so jim skrbno odpirali in zapirali ventile ter pazili na matice ter vse rezervne dele bolj kot nase, zmorejo toliko navdušenega ljubiteljstva, toliko volje in truda in nelzmernega veselja! Če za koga, potem bi zanje potrkal na vrata za denarno pomoč: kako odkritosrčno bi bili veseli in hvaležni vsakega novega dela opreme.

»Alfa« je bila navezana in lahko je popotovala do brega. Zda je se sonce — nekoliko pozno, a od srca — usmililo premraženih »tauharjev« na čolnu in posijalo z vso močjo. Počasi so jo vlekli, na vrv privezani, od Zake do blejske Kazine, po vsej dolžini blejskega bisera. Dolga je bila pot,

»Alfo« prihaja, navezana na padalo

Končno z dvigalom na kopno ... — D. Sedej

ta »alfina« blejska regata, a je bila veselo razposajena, polna igrivega ognjemeta potapljaške zgovornosti. »Alfa« se ni upirala, bila je ubogljiva in poslušna, saj navsez nje ni vsakemu avtomobilu dano, da plava alpsko jezero — zavist bi bila tudi v njenem visokostnem avtomobilskem razredu očitna.

Pri Kazini jo je pričakalo dvigalo — potapljači so jo na novo privezali in v tihotnem ozračju številnih blejskih »firbcev« je potapljačala svoje mokro, zarjavelo obličje.

»Pravzaprav nič posebnega«, se je mrdnilo blejsko zijalo, ki je viselo čez plažo. »Alfa« je bila spet na nogah, za potapljačev zvedave radovednosti pa bi jo morala biti polovico manj, če ne bi morala že v tistih trenutkih prinašati nenadnega srhljivega odkritja. Tako pa nič, le sploščena strela razlit bencin in olje in za zadnjim sedenjem še vedno plavajoča prva pomoč.

»Alfa« je ostala sama, potapljači so jo razšli, ostal je spomin na nevsakdanje življenje na gladini blejskega jezera in prvotni misel, kako vneto in izkustveno blejski potapljači opravljajo svoje poslanstvo, ki si ga ljubiteljsko izbrali ...

Darinka Sedej

»Alfo« so iz vode reševali: Mitja Šušter, Brane Krivic, Darko Blatnik, Janja Zebnik, Marjan Lakota, Marjan Božinc, Mirko Kržišnik in Drago Kolenc. Za »komando« pa sta poskrbela predsednik društva Janez Treščič in gospodar Joža Konc.

Pred skokom pod vodo ...

Če sanitarci zažugajo ...

»Alfa« se je zarila v temine, dvajset metrov globoko, na dno, ki bi mu preprosto in po kmečko rekli gnoj, strokovno pa je tudi za blejsko jezero še vedno — mulj. Uslužno so se ji razgalile vse alge v vseh vodnih plasteh in je pristala na strehi. Nič posebnega, kajti avto se tudi v bolj imenitnih alpskih biserih kot je blejski praviloma vedno obrne na streho. In ker je »alfa« »alfa« in ne ničvreden fičko, lahek kot peresce, je umljivo, da se je ugnedila globoko v mulju. In čakala ...

Čakala blejske potapljače, tiste vrle fante, ki spravijo iz jezera še vse kaj hujšega kot je avto, pa magari »alfa«. Mladeniče in mladenke, ki se v svoji borni opravi, ki jo sami »flikajo« in »štimaajo«, kakor pač zmorej, ob vsaki priložnosti, z izkušnjo utrjenih, poženejo pod vodo. Rešujejo življenja, če so le pravočasno poklicani. Rešujejo in reševati so pripravljene vedno, z neomajno amatersko zagnanostjo in vztrajnim ljubiteljskim prizadevanjem. Denarno jim izdatno pomaga le radovljiški odsek za ljud-

Tisoč »zlatih« vbodov

Izdelovanje gorenjskih avb je silno zamudno in natančno delo, za katerega je potrebna polna mera veselja in potrpežljivosti — Kati Čušinova z Jesenic potrebuje kar okoli dva meseca za en tak izdelek — Dosti hitreje nastane enostavnejša, a prav tako lepa zavijača, ki se največkrat nosi za folklorne nastope

Ko Kati Čušinova popoldne ali pa še raje zvečer, ko je sicer ostalo gospodinjsko delo opravljeno, sede v svoj šivalni kotiček, si pripravi svetilko na stojalo za ročno delo, da se začnejo »zlate« niti in bleščice na črni čeladni podlagi. Šivanja vajene roke urno nadevajo šivanko z »zlatom nitjo«; tisoč vbodov, dva tisoč, kdo bi jih preštel, pa to niti ni tako važno, vsaj za Čušinovo ne; kajti te niti, ki jih preživi ob šivanju čelnika za avbe, so pri kateri drugi vrsti šivanja, so zanjo najpomembnejše ure dneva — kdo bi pri tem

Čušinova s Koroške Bele sicer ni jeseničanka, ki na dan posveti po več ur ročnemu delu — že vrsto let namreč deluje pri DPD Svoboda Tone Čufar odsek za ročno delo, ki vsako leto pripravi tudi nekaj ročnih del; verjetno pa je v jesenski koncu in tudi daleč naokoli edina, ki dela avbe, pokrivala za ženske narodne noše na Gorenjskem. Sicer folklorne nastave naračajo večinoma zavijače, to so avbe s čelnikom, na katerem so našite zavijače, zadnji del pa je belo platno.

Zavijače so dokaj hitro narejene, če se ne potreba loviti s šivanko drobne zlate bleščice in jih kot vzorec pritihi na črni žamet. Čušinova, ki vzorce verno prepiše v knjigo Ljudske vezenine na Gorenjskem, avtoric Marije Makarovič in Neli Gregar — Bregar. — Ko je bila Makarovič pred časom pri nas, si je moje izdelke ogledala in jih pohvalila, da so gorenjski; tako sem dobila še več pohval, saj mi ni vseeno, če grede moji izdelki po svetu, kot se reče, pa da ne bi bili posnetek narodnega blaga.

Zavijače so bile včasih, ko so gorenjske dečvice in žene, ob slovesnih priložnostih nosile narodno nošo, znak, da gre za preveč premožno Gorenjko; z zlatom narejene avbe z vrhom so imele le take, ki so sicer imele dosti »pod palcem«, ki so blešketanje z vrha glave pa je že od nekdaj zgovorno pričalo, da se na primer nevesta iz premožne hiše. Nosile pa so, posebno v Bohinju, zavijače ali pa čelnike iz damastnega blaga ali žameta. Takšne zavijače so tudi najpomembnejše za folklorne nastope, saj se prilegajo glavi, pri poskočnih gorenjskih plesih pa tudi ni nevarnosti, da bi se vlekale in morda celo zdrsnile na tla.

Avbo z vrhom, tako značilno pokrivalo gorenjske narodne noše, je Čušinova letos naredila šele eno. Ob njenih tako pridnih in spretnih rokah naredi le po tri do štiri na leto. Približno 300 ur porabi za eno avbo, ker pa seveda ne more sedeti ob sedemčlanski družini nad šivanjem celih osem ur na dan, se izdelovanje take avbe zavleče tudi na dva meseca in več. Čušinova, ki je doma iz Zg. Besnice nad Kranjem, je prvo avbo videla pri svoji teti, ko je bila še mlado dekle. Takrat si je to lepo pokrivalo le želela imeti, nikakor pa ni slutila, da jih bo nekoč znala tudi sama izdelovati. »Ne, nikjer se nisem učila te veščine, kar sama sem se znašla. Šivanje mi sicer od nekdaj ni bilo tuje, saj je mama bila šivilja, in prav ona mi je veliko pomagala, pa tudi mož, ko sem pred dvanajstimi leti prvič poskusila. Pa je šlo, malo sem se še učila pri vsaki, nato pa ni bilo težav. Ko je pri Centralnem zavodu za napredek gospodinjstva izšla še knjiga Ljudske vezenine s podrobnim opisom izdelave avb in zavijač ter z vzorci za čelnike, je delo kar steklo. Naračale so folklorne skupine, pa izseljenci na obisku, pa tudi za okras doma jo je že marsikdo želel imeti. Avba, če je zavarovana pred prahom, ostane dolgo časa lepa. Včasih so jih sicer zavijali v črne rute, da kovinska nitka na vezenini ne bi potemnela, vendar pa po mojih izkušnjah kakih deset let pokrivalo ostane tako kot novo. Če pa se nosi, in tega je kar precej tudi sedaj na raznih slovesnostih, se spodnje blago odstrani in opere, medtem ko se tanka vrhnja tkanina enostavno zamenja z novo.«

Pri avbi z vrhom, to je s širokim izbočnim zadnjim delom, je seveda najvažnejši črni z zlatom vezeni čelnik. Čušinova sama izreže s posebnim nožkom vzorec iz primerne kartona, nato pa zdaj čipkasti karton pritrdi na žametno podlago. Prej seveda še počaka nekaj dni, da se ji zacelijo žulji na prstih od izrezovanja vzorca. Nato pride na vrsto vezenje, vpeto v posebno stojalo. Kovinsko nitko zlate barve ovija okoli kartonske šablone in pritrjuje s tankim sukancem s spodnje strani. Po toliko in toliko tisoč natančnih vbodih se na žametni podlagi zasveti narodni vzorec.

Avbi je zdaj treba ukrojiti še zadnji del, navadno iz tršega kartona, oblečenega v rožnati inlet; čez je treba napeti na pose-

NARODNI VEZ NA AVBI — Kati Čušinova že okoli dvanajst let izdeluje gorenjske avbe, tako značilna pokrivala ženske narodne noše — Foto: L. Mencinger

ben način ročno nabrano tanko belo blago, vse skupaj spojiti s čelnikom, dodati čipke, v zatilju pa ne sme manjkati pentlja z dolgimi trakovi. Prav take, sicer malce enostavnejše, so male avbe, ki jih Čušinova izdeluje kot spominke. Lani jih je za potnike vlaka »Bratstva in enotnosti« izdelala kar 250 in prav toliko vezenih prtičkov. Da je bilo delo do roka narejeno, je pri tem pomagala tudi

mlajša hči Katrca, ki je sama sešila 50 avbic. Kdo ne bi bil vesel takega gorenjskega spominka! Želeli bi le, da bi taki in podobni pristni spominki prevladovali tudi v trgovinah, kjer ponujajo turistom spominke, le da takšni včasih kar utonejo med različnimi drugimi nepristnimi, že kar kičastimi izdelki.

L. M.

V znoju se kali kosa

Pot kovačev ob razgretih pečeh jih plemeniti, udarci težkih kladiv jim dajejo ostrino

»Ostra kosa, bistra rosa, travca rada se poje stara slovenska pesem, ki je močnejša nekdanj res zelo v čisljih, ko pa jo še danes radi prepevamo. Komu neki je bila ostra kosa?«

»Moj in fantom, ki so se v svitu zjutraj odpravljali na travnike in seveda, da bi sekali sočne biljke?«

»Pa kovačem, ki so udarjali po raztegnem jeklu, ga raztegovali, oblikovali, in ostrili? So s pesmijo dajali ritem svojim ali pa le sebi spodbudo?«

»Kovači je prav gotovo niso prepevali, med delom ne. Preveč vroče je bilo, znoja, da bi se spomnili nanjo. Morajo, ko so si splaknili izsušena in vroča grla...«

Izdelovanje kos je v Trziču staro okrog sto let. Kot višja oblika kovaške obrti se razvilo iz večstoletne tradicije žebjarstva v Trziški Bistrici. Generacije krèpkih kovačev so ustvarjale iz sivega jekla čudovite izdelke.

»Kosa je danes nastajajo pod rokami njihovih kovačev v Tovarni kos in srpov. Kovačija

je le njen oel, skromen po številu delavcev, a velik po zanosu. Kajti v takih delovnih pogojih, kjer tehnologija še ni uspela nadomestiti močnih rok, je nedvomno gonilna sila v kovaških globoko vsajena tradicija in delovna zavest.

Ropot je nevzdržen. Vročina iz peči lebdi tudi v zraku. Poleti preseže celo štirideset stopinj. Roke in obrazi delavcev so črni, potni.

»Ostra kosa, bistra rosa, travca rada se kosi...«

Za eno samo samcato koso je potrebnih štirideset delovnih operacij in dobre pol ure časa. Začne se pri rezanju jekla, konča pa pri pakiranju. Vmes jih je še osemindeset; šibkanje, ki je krajši izraz za raztegovanje žarečega jekla, kovanje pet, širjenje, dvigovanje robu, ko kosa že dobi svoj bodoči izgled, pa kovanje, brušenje in kaljenje. Sledi poliranje pa spet brušenje in klepanje, opisovanje, ki pomeni vrez vzorca na površino loka, barvanje, brušenje in lakiranje.

Vsak dan tržiški kovači izdelajo osemsto do tisoč kos, odvisno od dolžine rezila.

Večkrat so že razmišljali, če ne bi kos raje opustili. Dela z njimi je veliko, denarja pa malo. Merila za ocenjevanje vrednosti so zgrešena. Tudi tehnološkega napredka na tem področju skoraj ni.

Res je, da se da še marsikateri postopek spremeniti, posodobiti, vendar le v malenkostih. Kovanje ostaja kovanje. Boljši bi bili, lahko samo delovni pogoji.

Kose grede dobro v prodajo. Povpraševanje ne poneha, posebno, ker tovrstne delavnice v zahodni Evropi zaradi dragega ročnega dela odmirajo. V Jugoslaviji so le trije proizvajalci. Zato domači trg pobere kar tristo do štiristo tisoč tržiških kos na leto. Druge izvozijo na vse konce Evrope. Čejo v Mehiki, Kanadi in Iranu kosijo z njimi.

H. Jelovčan

Kako in kam med prazniki

Verjetno so zelo redki med nami, ki se ne bi veselili bližnjih praznikov. Ne le zaradi spoštovanja do obletnic pomembnih dogodkov v zgodovini našega narodno-osvobodilnega boja in naprednega delavskega gibanja vsega sveta, ampak tudi zaradi prostih dni, ko si bomo lahko pošteno odpočili in nabrali novega delovnega poleta.

Ponekod, v šolah pa tudi v nekaterih delovnih kolektivih, si bodo privoščili prave prvomajske počitnice, ki bodo trajale, vključno z nedeljami, od 25. aprila do 3.

Jože Klemenčič, operativni pomočnik šefa na jeseniški železniški postaji: "Pri nas praznikov ne poznamo. Promet se mora odvijati nemoteno, tako kot vsak dan. Pričakujemo celonekolikovečgneče, saj imamo ob rednih potniških vlakih napovedanih še pet izrednih. Upamo, da posebnih težav ne bo. Koliko bom prost? Kot običajno. Delo med prazniki mi je že prešlo v kri in me ne moti."

Marko Lamberger iz Vrbe, učenec šeste- ga razreda osnovne šole v Žirovnici, ni, kot priznava, posehno priden, kljub temu pa praznikov ne namerava prečepeti nad knjigami. "Doma bom devet dni. S starši nismo nikamor namenjeni. Popraviti moram kolo, da se bom lahko zapeljal do Šobca, kjer je igrišče. Rad igram košarko. Sicer pa se bom najbrž s prijatelji potepal po vasi."

Silvo Janc, zaposlen na Petrolovi črpalni na Deteljici pri Trzinu: "Narava našega dela je taka, da praznikov ne poznamo. Seveda se izmenjavamo, vendar nas je tako malo, da delo prej ali slej doleti vsakega. Mene bo na 27. aprila, pred 1. majem pa nameravam na dopust. Urejam stanovanje. Če bom dobil material, bo treba krepko poprijeti. Zato tudi nikamor od doma ne nameravam."

Alojz Ribnikar dela v službi pomoč-informacije pri AMZ Kranj: "Organizirani smo v dve ekipe, ki se izmenjujejo vsak drugi dan od 8. do 20. ure. Delavnik je kar naporen. Zadolženi smo za vleko vozil in avtomehanična popravila na cesti. Doslej sem že dostikrat delal med prazniki in mi ni več težko. Tudi tokrat bom, 2. maja. Običajno so posebno zadnji dnevi praznikov, ko se ljudje vračajo domov, pri nas precej živahni."

Janez Oman iz Zminca, učenec 3. letnika loške gimnazije: "Pouka ne bo cel teden in bo zato treba bolj poprijeti doma na kmetiji. Tu je tudi sicer dela vedno dovolj. Za praznike nisem nikamor namenjen. Jutri bomo imeli v šoli kulturni dan, na predvečer delavskega praznika pa se bomo vaščani najbrž tudi letos zbrali ob kresu."

Marija Bajt iz Zapuž, zaposlena v IMB izobraževalnem centru v Radovljici: "Kako bom preživela praznike, je veliko odvisno od vremena. Če bo lepo, bomo šli na prvomajsko proslavo k Šobcu, druge dneve pa na krajše izlete v okoliško naravo. Več zaradi majhne hčerke ne moremo biti od doma."

Janez Justin, vater v Gorenjski predelovalni Škofja Loka: "Delamo vse nedelje in praznike. Tudi tokrat ne bo drugače. Seveda bi bil rad prost, a sem se že sprjaznil, da tako mora biti. Upam, da bom po nočni službi ujel nekaj sončnih prvomajskih dni in jo mahnil v hribe na Lubnik, Križno goro in Planico."

Damjana Perko iz Dupelj, prodajalka v trgovini kmetijske zadruge Naklo: "Ne bom veliko prosta. Trgovina mora biti odprta vsak delovni dan. Tudi med prvomajskimi prazniki, v soboto ali v nedeljo, bomo delali zaradi prodaje kruha. Drugače pa posebnih namenov nimam. S prijatelji smo se dogovorili, da bi za par dni odrinili proti morju. Upam, da nam bo uspešno dobiti prostor."

Dragica Horvatič iz Kobarida, zaposlena v tržinskem centru v Kobaridu: "Trudno sem na porodniškem dopustu, tako da je zame kljub obilo dela doma in posebnih s sinčkom praktično vsak dan praznik. Vendar se praznikov vseeno veselim. Takrat gre običajno domov, v družino. Tudi zdaj bo šla za nekaj dni."

H. Jelovčan

Lokostrelski šport bolj množičen in kvaliteten

LJUBLJANA — Slovenski in s tem tudi jugoslovanski lokostrelski šport v disciplinah fita in field se vse bolj uveljavljata. Se posebno disciplina field ima vedno več privrženecv in velike možnosti, da se še bolj množično razbohoti. To je namreč disciplina, v kateri ima rekreacija glavno besedo. Loka za to disciplino so sorazmerno poceni. Tarče pri tej disciplini, osemindvajset, so razmetane po gozdnem področju, po jasad in poteh. V času tekmovanja lokostrelci prehajajo po tem razgibanem terenu od deset do osemnajst kilometrov. Res dobra rekreacija za hojo, ki je pogojena še s streljanjem.

Že naši predniki so spoznali, kako potrebna jim je bila oprema loka in puščice za lov in tudi za vojsko. Zato ima Lokostrelska zveza Slovenije stalne stike s SLO, JLA in milico. Lok in puščica sta dobro orožje pri splošnem ljudskem odporu. Lokostrelci se že nekaj let naprezajo, da bi bil tudi lov z loki legaliziran. Toda lovci se pri tem zavzemajo za humanost lova. Prvi koraki za lov z lokom so bili že narejeni. Pokazalo se je, da je lov z lokom celo boljši od lova s puškami. Pravi podvig so lokostrelci Slovenije naredili, ko so začeli vaditi in streljati z loki tudi slovenski taborniki. Teh je v Sloveniji dvaindvajset tisoč.

Lokostrelstvo se je začelo kot športna disciplina že leta 1953 v Zagrebu. Toda ni bilo veliko takih, da bi lahko še bolj zaživel. Veliko je bilo treba naporov, da so ga končno sprali pod streho kot šport, ki ima veliko skupnega s športom. Čeprav so začeli z lokostrelskimi tekmovanji leta 1953 v Zagrebu, je bilo treba kar dvajset let čakati, da je lokostrelski šport v Sloveniji in Jugoslaviji dobil tisto mesto, ki ga sedaj tudi ima. Velik razmah je dobil v Sloveniji po letu 1976, ko je bila v Ljubljani ustanovljena Lokostrelska zveza Slovenije. Takrat so bili v to našo zvezo vključeni štiri klubi. Toda LK Slovenija se je zavzemal za svojo razširitev. Po petih letih svojega delovanja imamo sedaj devet lokostrelskih klubov v Mariboru, Ljutomeru, Muri, Velenju, Ljubljani, Kranju, Kamniku, Radovljici in Postojni. Pred ustanovitvijo so novi trije klubi v

Škofji Loki, Jesenicah in Vipavi. Na Hrvaškem imajo pet klubov, v Bosni dva in v Srbiji tri. Po številu klubov, ki jih imamo v Jugoslaviji, je v njih vključenih več kot tisoč osemsto lokostrelcev. V Sloveniji sta najmočnejša klub v Ljubljani in Kranju. Ljubljanski klub Jugobanka ima v svojih vrstah stoosemintrideset tekmovalcev in tekmovalk, kranjski Exoterm pa jih ima osemindvajset.

MLADA ŠPORTNA DISCIPLINA IN ŽE LEPI USPEHI

Čeprav je lokostrelski šport pri nas mlada športna disciplina, ima v svetovnem in evropskem merilu že lepe mednarodne uspehe. Še posebno dobro so se jugoslovanski lokostrelci izkazali na olimpijskih igrah, svetovnih in evropskih prvenstvih v disciplinah fita in field. Vendar pri vsem tem jih tarejo finančna sredstva. Vemo, da so loki za disciplino fita izredno dragi in še uvažati jih je treba. V Jugoslaviji nimamo izdelovalca puščic. Vse je izključno vezano na uvoz. Iz uvoza je treba dolgo čakati na to kvalitetno in drago športno opremo. Bolje je z loki za disciplino field. Ti loki niso dragi in tudi dobi se jih.

Slovenska lokostrelska zveza si je za načrt od leta 1981 do 1985 zavzela za sistematično delovanje tako lokostrelske zveze kot s posameznimi klubi. Vsi bodo skrbeli za množičnost, iz katere prihaja tudi kvaliteta. Na osnovi dosedanjih rezultatov lokostrelci ugotavljajo, da ima ta šport še neiz-

koriščene možnosti. Treba jih bo v praksi izpeljati. Poleg teh osnovnih ciljev bodo skrbeli za sodelovanje s Taborniško organizacijo Slovenije, JLA, SLO ter zamejskimi klubi Italije in Avstrije.

Dosedanje sodelovanje s taborniško organizacijo je pokazalo, da je bila usmeritev pravilna. To sodelovanje je padlo na plodna tla. Toda to sodelovanje bo potrebno še poglobiti. Usposabljanje bo treba strokovni kader, ugotavljati skupne interese pri izdaji lokostrelske literature. Več pomoči bo treba pri organiziranju večjih tekmovanj in več pozornosti posvetiti demonstraciji lokostrelskega športa.

PREMALO STROKOVNJAKOV IN STROKOVNE LITERATURE

Na osnovi hitrega razvoja ter zanimanja za lokostrelski šport v Sloveniji je bilo nujno pridobiti čim več usposobljenih strokovnjakov za ta zdrav šport. Moč je dvigniti množičnost in dvigniti kvaliteto le s dobriimi lokostrelskimi strokovnjaki. Lokostrelska zveza Slovenije je lani uspela, da je na tritedensko izpopolnjevanje poslala Franca Vengusta. Vengust je v Ameriki opravil vse tečaje in z dobro oceno dobil tudi naziv mednarodnega trenerja. Pri tem moramo zapisati, da je ta ameriška lokostrelska šola izredno stroga in da so zaključni izpit naredili le trije Evropejci. Med njimi je bil tudi Vengust. Problem, ki se poraja v tem času, je v tem, da bi moral ta naš lokostrelski strokovnjak delovati poklicno. To naj bi bil osnovni cilj srednjoročnega načrta. Z nastanitvijo poklicnega strokovnjaka se bo še bolj dvignila kvaliteta slovenskega lokostrelskega športa. Pri tem

bi usposabljali potreben lokostrelski strokovni kader. To bi bila težnja pri organiziranju seminarjev za klubske trenerje. Pri tem bi se tudi dvignilo strokovno delo v posameznih klubih.

Veliko dela je bilo opravljeno tudi pri strokovni literaturi. V Sloveniji je ni bilo. Treba je je bilo prevajati iz ameriških lokostrelskih revij. To ni bilo majhno delo. Skupaj z Zvezo tabornikov Slovenije je izšla brošura "Osnove lokostrelstva". Osnovni cilj, ki so si ga zadali, je nadaljevanje dela. Potrebno bo obdelati tudi področje izbiranja miranja lokostrelcev v Sloveniji s pomočjo glasila Zveze lokostrelcev Slovenije.

Lokostrelci Slovenije imajo lepe načrte, ki jih bodo v tem srednjoročnem načrtu tudi izpeljali. Sistem tekmovanja ostane več ali manj nespremenjen. Treba bo organizirati več tekmovanj za pionirje in mladince v okviru republike izven tekmovanj za člane. Tekmovali bodo v lanski ustanovljenem "Alpskem pokalu", kjer nastopajo lokostrelci Italije, Avstrije, ZRN in Jugoslavije, ki je v field disciplini. Tudi fita pokal Alpe-Adria je dobil izreden predelek ter popularnost v srednji Evropi. To tekmovanje se bo nadaljevalo. Cilj je zagotoviti dosedanje kvaliteto lokostrelcev. Enak cilj so si zadali tudi pri organizaciji tekmovanj v drugih lokostrelskih središčih v Sloveniji in izmenjavo srečanj z lokostrelci vzhodnih socialističnih držav z njihovimi nastopi.

Lokostrelski šport v Sloveniji ima lepe načrte za prihodnost. Da jih bodo dosegli, bodo morali krepko delati, da bodo uresničili vse te res dobro načrtovane cilje.

D. Humar

35-let kovinarstva v Železnikih

Oživiljenje 700-letne spretnosti

Letošnji prvi maj v Železnikih proslavljajo nadvse slovesno. V Iskri so predali namenu novo tovarno, kamor so preselili večji del proizvodnje, skupaj s kolektivoma Nika in Tehnica pa so Iskraši ter vsi delovni ljudje in krajanje Železnikov in Selške doline proslavili 35-letnico kovinarstva v Selški dolini. 27. aprila, 1946. leta je bil ustanovni občni zbor proizvodne kovinarske zadruga NIKO Železniki, ki je popolnoma preokrenila življenje v kraju in kasneje v vsej Selški dolini in je sprožila takšen razvoj, kot si ga tedaj niti najpogumnejši niso mogli predstavljati.

Pred dvema letoma so ob 1. maju in obletnici kovinarstva v Železnikih odprli novo tovarno Nika, ki nadaljuje tradicijo kovinarske zadruga.

Izreden razvoj industrije je sprožil tudi stanovanjsko gradnjo. Razen blokov stanebno je tudi številna naselja zasebnih hiš.

je ves dan tolkel le za eno škatlo. Ob koncu obiska pa nam je zaželel veliko sreče in dejal: »Pazite, da po petletnem planu ne boste še vedno pet let za moderno industrijo!«

Leta 1949 se je zadruga udeležila prve povojne obrtne razstave v Ljubljani. Izredno zanimanje zanjo in njene izdelke je pokazal Boris Kidrič, ki je prav tedaj delal pri snovanju zakona o delavskem samoupravljanju. Zadrugnike je povabil v Beograd, kjer so mu morali do podrobnosti poročati o organiziranosti in delovanju zadruga, zlasti pa o odločanju zadrugnikov.

»Najbolj jih je zanimalo, kako se obnese odločanje voljenih delegatov v upravnem odboru in kako delavci čuvajo skupno imovino in skrbje za proizvodnjo in kako delajo, če sami odgovarjajo za kakovost in količino. Seznanili smo ga z našimi izkušnjami in Železnikarji smo lahko ponosni, da smo na ta način pomagali pri začetkih delavskega samoupravljanja,« pravi Niko Žumer, ki je skupaj z Antonom Jelencem in Stefanom Primožičem bil pri Kidriču v Beogradu.

Kovinarska zadruga se je hitro razvijala in osvajala nove proizvode, širila poslovanje in poslovne prostore in desetletnico dočakala s 330 delavci. Ob tej priliki so podarili svoj izdelek, magnetni vžigalnik predsedniku republike Josipu Brozu-Titu. 24. maja, 1945. leta so mu ga na Dedinju izročili Franc Fajfar, Drago Perkon in Niko Žumer. Tito se je za razvoj tovarne Niko — leto dni pred tem se je zadruga reorganizirala in preimenovala — zelo zanimal in odobril ukrepe za dodelitev investicijskih kreditov.

Hiter napredek je povzročil izredno velik izbor izdelkov in tako se je leta 1959 izločila iz Nika proizvodnja tehnic in je bilo ustanovljeno novo podjetje Tehnica, proizvodnjo šestil pa so prepustili Kladivarju Žiri. Če se na kratko naštejemo nekaj mejnikov v zgodovini te tovarne, naj povemo, da se je Niko leta 1961 vključil v Iskro, leta 1963 pa je bilo ponovno ustanovljeno podjetje Niko, katerega proizvodni program je pisarniška galanterija in tako 33-letnico kovinarstva danes praznujejo kar tri sodobne delovne organizacije Niko, ki nadaljuje tradicijo proizvodne zadruga, Tehnica in Iskra.

»Takšnega razvoja ni nihče pričakoval,« sta menila tako Niko Žumer, kot Matevž Smid. Kovinarstvo naj bi po tedanjih predvidevanjih zaposlovalo v Železnikih največ 250 do 300 ljudi, veliko večje možnosti naj bi imela lesna industrija, ki ima surovino doma.

Plavž v gornjem koncu mesta spominja na 700-letno železarsko tradicijo.

»Po končani drugi svetovni vojni, ko so se začeli vračati nekdanji vojaki — partizani, taboriščniki in zaporniki, je domala za vse veljalo, da so bili brez denarja, da jim je primanjkovalo hrane. Vse gospodarske dejavnosti so namreč propadle in tako ni bilo ne dela ne zaslužka, vse to pa je povzročalo nemire in negotovanja med prebivalci. Krajevna, okrajna in republiška oblast je dodelila krajevnemu ljudskemu odboru nekaj denarja, da je bilo moč zaposliti nekaj delavcev pri odstranjevanju ruševin, vendar to ni rešilo problema, saj je bilo tedaj brez kruha več kot 120 družinskih očetov,« se tedanjih časov spominja eden pobudnikov in nosilcev razvoja Železnikov Niko Žumer.

Podgrivar in Filip Gartner-Novakov iz Dražgoš.

Vzporedno s tem pa so pripravljali vse potrebno za začetek del. Prvi delavec-vajenec je bil Peter Polajnar, ki je do danes ostal zvest Niku. V tej tovarni je že dolga leta direktor. V prostem času je čistil in urejal stroje in tako naredil prve udarniške ure za novo podjetje.

Ustanovno listino so podpisali: Jaka Benedičič, Niko Bertonec, Alojz Čemažar, Anton Dolenc, Franc Fajfar, Alojz Jelenc, Jožef Kristan, Jožef Mohorič, Jožef Oseničič, Peter Polajnar, Anton Rodič, Janko Šmid, Matevž Smid, Jožef Torkar, Milan Veber in Niko Žumer. Petnajst jih je bilo, že na dan ustanovitve pa je v njej delalo 16 ljudi in 9 vajencev.

»Ko sem prišel iz vojske, me je Niko Žumer povabil, naj pridem k njemu v delavnico, da bi oživili proizvodno dejavnost in tako sem bil pri snovanju zadruga že od vsega začetka,« pripoveduje Matevž Smid. »Sicer pa smo se na ustanovitev in delo dobro pripravili. Zadrugno organizacijo sta vodila izvoljena upravni in nadzorni odbor. Pogoj za sprejem v članstvo zadruga je bilo delovno razmerje in vsak član je tudi moral prispevati svoj delež, mislim, da je znašal 10.000 dinarjev. S tem denarjem smo zagotovili potrebna osnovna sredstva. Delež se je lahko odplačeval v obrokih in sicer od 300 do 500 dinarjev mesečno. Zaslužek zadrugnika pa je tedaj znašal okoli 2400 dinarjev. Delali smo po 10 ur na dan, plačanih smo imeli le 8 ur, ostali zaslužek pa je ostajal v zadrugni blagajni.«

V zadrugi so tedaj izdelovali pisarniško galanterijo, štedilnike, ključavničarji pa so opravljali razna druga dela za gospodarstvo v dolini. Zanimivo je, da so prvi dan izdelali 6 mehanizmov za registratorje, ob koncu leta 1946 so jih naredili že 300 na dan, leta 1970 pa že 17.000 dnevno.

Zato so bile vse bolj glasne razprave, kaj storiti. Krajevne organizacije KP, OF in krajevni ljudski odbor so sklicale zbor volilcev, na katerem je bila soglasno sprejeta resolucija, naj bi iz zaplenjene imovine Johana Globočnika prenesli v Železnike tovarno žeblicev in žice, ki je bila v Ljubljani. Predlog so utemeljili s tem, da je bila zgrajena s kapitalom, ki ga je ustvarilo železarsko v Železnikih in zato pripada temu kraju.

»Bil sem določen, da odnesem resolucijo na ministrstvo za industrijo in rudarstvo LRS,« nadaljuje Niko Žumer. »V nedeljo 22. julija, 1945. leta me je sprejel Franc Leskošek-Luka. Čeprav sem mu razložil naš predlog in opisal hude razmere v Železnikih, se nismo mogli sporazumeti. Tedaj se je namreč težilo k rasti velikih proletarskih centrov in zato ni bilo izglede, da bi ljudska oblast v našem kraju obnovila industrijo.«

Ker so bile razmere vse hujše, je okrožni odbor OF Ljubljana dal predlog za nove pogovore o požitvi Železnikov, ki niso rodili uspehov. Zato so se nazadnje odločili spodbuditi zasebno delo.

»Pred vojno sem imel kovinarsko delavnico za izdelavo pisarniških sponk in risalnih žebličkov z 12 stroji. Po vojni v njej nisem delal, ker sem kot partizan in komunist menil, da ne morem biti privatnik in kapitalist. Vendar sem na pobudo okrožnega odbora pristal, da bi prehodno delali v moji delavnici kasneje pa naj bi našli socialistično obliko podjetja.«

Osvojen je bil predlog, da se ustanovi proizvodna zadruga kovinarjev, ki naj bi združevala kovaške in ključavničarske obrtnike in delavce in 27. aprila, 1946. leta je bil ustanovni občni zbor. Že pred tem pa je Niko Žumer začel pripravljati proizvodnjo ob zagotovitvi danarnega zavoda Slovenije, da bodo dobili milijon dinarjev prisojila za obratna sredstva.

»Dobili smo ga polovico obljubljenega vnote in to pod zelo težkimi pogoji. Menico sem prevzel kot lastnik delavnice in sem zanj jamčil z vsem svojim premoženjem. Ker pa je denarni zavod zahteval še poroštvo dveh posestnikov, sta jo konec septembra 1945. leta podpisala še Ivan Prezelj-

»Zaradi vse večje proizvodnje in večjega števila delavcev, je Žumerova delavnica postala premajhna,« se spominja Matevž Smid »in nam je ljudski odbor dodelil izpraznjen kravji hlev, zapuščen in neopremljeno vodno elektrarno ter shrambo in avto za kočijo iz nekdanje imovine Johana Globočnika. Vse prostore in elektrarno smo uredili s prostovoljnimi delom. Ne da se popisati z kakšnim navdušenjem smo delali. Tekmovali, kdo bo naredil več. Spominjam se, da sem bil vse dni v tovarni, le na kosilo sem hodil domov.«

Zelo se je za Železnikarsko proizvodno zadrugo zanimal tudi ameriški Slovenec Louis Adamič. Brez poprejšnjih stikov je kar dvakrat obiskal kovinarje v Železnikih.

»Z izrednim ponosom sem mu razkazoval stroj za izdelovanje risalnih žebličkov, ki se je meni zdel zelo sodoben in imeniten. Pa je to nekaj časa opazoval in potem dejal, da pri njih v Ameriki dela avtomat tako hitro, da škatle komaj sproti odvažajo. Pri nas pa

L. Bogataj

PRVI V MODI, TEKSTILU,
OBUTVI IN ŽIVILIH!

KAVA 1 kg 75,—

Kometter
FERLACH - NEBEN DEHL - FERLACH

TRGOVINA **Kometter** BOROVlje-PRI CERKVI

V A Š DOM 81

RAZSTAVA IN PRODAJA:
POHIŠTVO
IZDELKI GORENJA
DEKORATIVA
OPREMA ZA ODDIH

7.—18. maja 1981

festivalna dvorana
BLED

Odprto vsak dan od 10.—19. ure
tudi v nedeljo

murha

STRUŽENO POHIŠTVO

Naraven les s svojo strukturo in barvo daje toplino in svojstveno prijetnost struženemu pohištvu, ki s svojo bogato obliko sprošča in osvobaja človeka v domačem ambientu. Struženo pohištvo s svojimi razkošnimi oblikami in dimenzijami poudarja trdnost in trpežnost, z barvami pa nam pomaga pri usklajevanju in požitvi prostora. Struženo pohištvo ki zajema omare in postelje z nočnimi omaricami, s svojo uporabno funkcijo omogoča prilagajanje prostoru po širini in višini ter namenu. Služi nam lahko za vsakdanji počitek, prijeten oddih na dopustu, vikendu ali hotelu.

Struženo pohištvo je izdelano iz prvovrstnega masivnega smrekovega lesa, površinsko obdelano v naravni barvi lesa ali z lužili in lakirano s prozornim nitro lakom v pol mat izvedbi.

PRODAJAJO V POSLOVALNICI LIP BLED NA REČICI tel. 064-77-161
IN ŠTEVILNIH TRGOVINAH S POHIŠTVOM.

lip
bled

lesna industrija
64260 Bled ljubljanska c. 32
telefon: 064-77661
telegram: lip bled
telex: 34 525 yu lipex

ČEPRAV JE ZIMA
SPET POKAZALA SVOJE ZOBE,

PA SE ČAS DOPUSTOV KLJUB VSEMU
VEDNO BOLJ PRIBLIŽUJE

Tudi
Veleblagovnica

nama

ŠKOFJA LOKA IN BLAGOVNICA CERKNO
zato

je že pripravila
pestro ponudbo in lepo izbiro

- moških, ženskih in otroških bombažnih majic s kratkimi rokavi,
- moških, ženskih in otroških kopalk
- različnih potrebščin za kopanje, za izlete na morje ali v planine
- dobrih in kvalitetnih preparatov za sončenje in
- vsega ostalega, kar naj omogoči vsej družini prijeten oddih

VELEBLAGOVNICA

nama

vam že omogoča,
da si pravočasno lahko nakupite
vse, kar boste potrebovali za dopust
ali oddih ob morju ali v planinah.

MAZDA

Pri nas dobite vse vrste
športnih in tekmovalnih
koles po ugodnih cenah.
Davek dobite povrnjen.

MAZDA ZASTOPSTVO IN SERVIS

HEINZ VERATSCHNIG
BOROVlje — FERLACH

LESNO GALANTERIJSKI OBRAT
Jesenice
Zgornji Plavž 13

Razpisna komisija razpisuje prosta dela in naloge

INDIVIDUALNEGA POSLOVODNEGA ORGANA —
DIREKTORJA

Za direktorja je lahko imenovan kandidat, ki poleg splošnih moralno političnih vrtiln izpolnjuje še naslednje pogoje:

- visokošolska izobrazba lesne ali podobne smeri z 2 letno prakso na vodilnem delovnem mestu,
- lesni tehnik s 5 letno prakso na vodilnem delovnem mestu,
- VK delavec lesne stroke z 10 letno prakso na vodilnem delovnem mestu

Razpis velja 15 dni po objavi. Mandat traja 4 leta.

Kandidati bodo pisмено obveščeni v roku 15 dni po opravljeni izbiri. Kandidati so dolžni k svoji vlogi priložiti še listine, s katerimi izkazujejo predpisane pogoje.

Stanovanja ni na razpolago.

Vloge je treba poslati na naslov: Lesno galanterijski obrat Jesenice, Zg. Plavž 13, Za razpisno komisijo.

GRAŠKI VELESEJEM

25. APRIL- 3. MAJ 1981

